

HÖGSKOLAN
DALARNA

C-uppsats

Bedömning av texter skrivna av andraspråksinlärare

En undersökning om två bedömningsmetoders lämplighet vid bedömning av andraspråkstexter

Författare: Tina Bengtsson
Handledare: Charlotte Engblom
Examinator: Åsa Wedin
Ämne: Svenska som andraspråk
Kurs: III
Poäng: 15hp
Betygsdatum:

Högskolan Dalarna
791 88 Falun
Sweden
Tel 023-77 80 00

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	4
1.1. SYFTE.....	4
1.2. FRÅGESTÄLLNINGAR.....	5
1.3. METOD OCH MATERIAL.....	5
2. BAKGRUND	
2.1. Performansanalys.....	6
2.2. Genrebaserad analys.....	10
2.3. Andraspråksutveckling och typiska drag inom interimspråket	12
3. ANALYSER AV ANDRASPRÅKSTEXTER	
3.1. Analys text 1 (barn)	
3.1.1. Text bedömd med performansanalys.....	18
3.1.2. Text bedömd med genrebaserad analys.....	16
3.2. Analys text 2 (barn)	
3.2.1. Text bedömd med performansanalys.....	19
3.2.2. Text bedömd med genrebaserad analys.....	20
3.3. Analys text 3 (vuxen)	
3.3.1. Text bedömd med performansanalys.....	22
3.3.2. Text bedömd med genrebaserad analys.....	23
3.4. Analys text 4 (vuxen)	
3.4.1. Text bedömd med performansanalys.....	26
3.4.2. Text bedömd med genrebaserad analys.....	27
4. RESULTAT	
4.1 Jämförande analys av de två bedömningsmetoderna.....	29
5. SLUTSATS OCH DISKUSSION	
5.1 De båda bedömningsmetoderna och bedömning av andraspråkstexter.....	32
5.2 Avslutande sammanfattning av resultat.....	34
LITTERATURFÖRTECKNING.....	36

Förteckning över bilagor, tabeller och figurer

BILAGOR

Bilaga 1; Text 1 (barn)

Bilaga 2; Text 2 (barn)

Bilaga 3; Text 3 (vuxen)

Bilaga 4; Text 4 (vuxen)

TABELLER

Tabell 1 (s. 8): Huvuddrag i den språkliga produktionen inom de tre olika färdighetsnivåerna

Tabell 2 (s. 15) : Utvecklingsnivåer för svenska enligt Processbarhetsteorin

FIGURER

Figur 1 (s. 10): Modell över den dominerande språksynen inom SFL

Sammanfattning

Det övergripande syftet i detta arbete är att undersöka hur lämpliga två bedömningsmetoder, närmare bestämt performansanalysen och den genrebaserade analysmodellen, är för bedömning av texter skrivna av andraspråksinlärare av svenska. Båda bedömningsmetoderna innehåller ett visst antal punkter utformade som frågor, vilka besvaras under bedömning. Förhoppningen är att denna undersökning ska kunna underlätta för framtida bedömare vid valet av bedömningsmetod.

I strävan efter att uppnå syftet analyseras två texter skrivna av vuxna andraspråksinlärare av svenska respektive två texter skrivna av barn som läser svenska som andraspråk. Texterna analyseras med de båda bedömningsmetoderna och med grund i dessa analyser samt med grund i den allmänna fakta som presenteras i bakgrundsdelens görs sedan en jämförelse mellan bedömningsmetoderna. Med utgångspunkt i denna jämförelse kan sedan en slutsats kring bedömningsmetodernas lämplighet dras.

Resultatet visar att båda metoderna har olika fokus och därmed lämpar sig bättre för bedömning av vissa språkliga drag eller fenomen än för andra. Ingen av metoderna kan med säkerhet sägas lämpa sig bättre än den andra för bedömning av andraspråkstexter, en kombination av båda metoderna hade snarare varit att föredra.

1. Inledning

Bedömning är en viktig grundsten i strävan mot en lyckad andraspråksundervisning. Utan bedömning av den språkliga produktionen, såväl den muntliga som den skriftliga, skulle man inte få syn på de förmågor och brister som varje inlärare har i målspråket och därmed inte heller kunna planera en väl fungerande undervisning (Kuyumcu 2010:138). En väl fungerande undervisning kan, förutom att bidra till inlärnarnas språkliga utveckling, skapa lust och motivation för läsning och skrivande. Genom att undervisningen stöttar inlärnarna vid olika skriftspråkliga uppgifter, och kanske även hjälper inlärnarna att klara av dessa, ökar sannolikheten för att inlärnarna blir mer och mer motiverade och får större lust att bekanta sig med det skrivna språket i olika sammanhang (Kuyumcu 2010:138). Idag finns det åtskilliga metoder för denna bedömning, alla har de sina för- och nackdelar. Vissa bedömningsmetoder fokuserar till största delen på skriftspråket, andra på det talade språket. Vissa lägger tyngdpunkten på disposition eller prosodi medan andra har sitt huvudfokus på det grammatiska och ordförrådet. I denna uppsats kommer jag att undersöka två sådana bedömningsmetoder, nämligen, Abrahamsson & Bergmans performansanalys (2005) och Kuyumcu & Polias genrebaserade analys (2009). Dessa två bedömningsmetoder skiljer sig på olika punkter ifrån varandra och lämpar sig därmed för olika sorters bedömning. Vad man vill och vad som för tillfället är relevant att bedöma är det som är viktigast att veta inför valet av bedömningsmetod.

Det jag i detta arbete är intresserad av är alltså att undersöka olika metoder för bedömning av det skriftspråk som andraspråksinlärare förfogar över och använder sig av. Jag koncentrerar mig här på det skrivna språket och överlåter en analys av det muntliga språket åt senare forskning. Att vara litterat, det vill säga att kunna läsa och skriva, är i dagens Sverige och förmodligen även i många andra länder, en nödvändighet för att kunna delta i dagens samhälle. Bara i vardagen utsätts vi människor för en uppsjö av olika situationer då vi på ett eller annat sätt möter det skrivna språket. Åsa Wedin ger exempel på åtskilliga situationer i vardagen då behärskning av det svenska skriftspråket är en nödvändighet. Bland annat bör en vuxen person kunna fylla i blanketter från myndigheter, kunna läsa och skriva rapporter, broschyrer samt skön- och facklitteratur. Likaså behöver vi behärska skriftspråket för att kunna läsa och skriva e-post, minnesanteckningar och liknande. Faktum är att till och med vissa former av graffiti kräver viss behärskning av det skrivna språket (Wedin 2010:19).

Ser vi på alla de punkter som tas upp i de båda bedömningsmetoderna som analyseras i detta arbete, blir tydligt att en text består av, inte bara ett fåtal, utan ett flertal olika komponenter som alla samverkar med varandra vid en texts uppbyggnad. Hur en text byggs upp efter olika genrer, vilket ordförråd som används, textens disposition, stavning och grammatik är bara några av de komponenter som utgör en färdig text (Kuyumcu 2010:127), (Bergman & Abrahamsson 2004:613). Det jag i detta arbete strävar efter är att belysa vilka av dessa delkomponenter som respektive bedömningsmetod fångar upp och vilka fenomen eller delar av en text som de olika metoderna lämpar sig för att bedöma, alltför att underlätta valet av bedömningsmetod i framtida undervisning. Uppsatsen kommer bland annat att innehålla en bakgrundsdel där de två utvalda bedömningsmetoderna kort beskrivs, deras uppkomst och huvudfokus. Därutöver kommer också andraspråksutveckling i allmänhet och karaktäristiska drag inom det så kallade *interimspråket* att tas upp i denna del. I resultatdelen och även i avsnittet kallat *Slutsats och diskussion* kommer jag sedan, utöver att analysera det empiriska materialet, även att relatera mina resultat till de teorier som återgetts i detta bakgrundsavsnitt. Med utgångspunkt i det resultat som framkommer angående de skillnader som existerar mellan de båda metoderna, avser jag diskutera kring hur väl ovan nämnda bedömningsmetoder lämpar sig för bedömning av andraspråkstexter.

1.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att, genom att analysera fyra texter med två olika bedömningsmetoder, jämföra vad som synliggörs genom användningen av respektive bedömningsmetod. De metoder som i

detta arbete kommer att analyseras är Kuyumcu & Polias genrebaserade analys och Abrahamsson & Bergmans performansanalys.

1.2 Frågeställningar

Som en hjälp i min strävan att uppnå mitt syfte har jag kommit fram till två forskningsfrågor som jag hoppas kunna besvara under uppsatsens gång:

- Hur skiljer sig de två bedömningsmetoderna ifrån varandra?
- Är någon av metoderna, utifrån en analys av andraspråkstexterna, mer lämplig för att fånga karakteristiska drag och utvecklingspotential i dessa texter?

1.3 Metod och Material

I denna uppsats använder jag mig av texter, skrivna av barn i tredje klass som läser svenska som andraspråk och av vuxna som går Sfi, det vill säga Svenska för invandrare, och vilka alltså också de har svenska som sitt andraspråk. Dessa texter bedöms med i syftesdelen nämnda bedömningsmetoder (se s.4). Genom denna empiriska bedömning samt en jämförelse av bedömningsmetoderna i teorin (se underkapitel 2.1 & 2.2) blir tydligt vilka för- och nackdelar dessa olika metoder har och vad de lägger vikt på att bedöma i en text. Jag vill alltså, med andra ord, genom en jämförelse mellan de två bedömningsmetoderna genrebaserad analys (Kuyumcu, Polias) och performansanalys (Abrahamsson, Bergman) undersöka hur väl dessa metoder fångar de karakteristiska dragen som återfinns i andraspråkstexter. Anledningen till att jag har valt att använda mig av performansanalysen och den genrebaserade analysen är att dessa metoder skiljer sig en hel del ifrån varandra angående vad som fokuseras på att analyseras i texterna. Jag hade från början även avsett att ta med ytterligare en bedömningsmetod i min analys, närmare bestämt Josephsons textanalys, men då denna uppvisade alltför stora likheter med de andra två metoderna, tog jag beslutet att inte ha med denna i min undersökning.

Texterna som analyseras i detta arbete är skrivna av andraspråksinlärare av svenska. Dessa texter har valts ut på måfå av respektive lärare i klasserna, och jag hoppas på att de till viss del ska kunna jämföras med texter skrivna av andra barn och vuxna andraspråksinlärare av svenska, även om varje text har sina unika drag. Sfi-undervisningen har försett mig med texter skrivna av vuxna inlärare och jag har även haft kontakt med en rektor på en låg- och mellanstadieskola angående barntexterna. Treorna på denna skola skrev för tillfället nationella prov i svenska och rektorn var villig att, när dessa texter var färdigskrivna och rättade, förse mig med två av dessa, vilket han sedan också gjorde. Anledningen till att jag valde barn i 10-årsåldern beror på att barn i denna ålder har förmågan att skriva lite längre texter, vilket är nödvändigt för den typ av analys som i detta arbete görs. Vuxentexterna är skrivna av inlärare som förväntades vara klara med grundskolesvenskan den första maj. Sammanlagt fyra texter analyseras alltså relativt ingående i detta arbete, två texter skrivna av barn och två texter skrivna av vuxna. Skälet till att jag har valt just fyra texter är att det för denna slags undersökning är mer lämpligt att göra djupgående analyser av ett fåtal texter, än att göra ytliga analyser av ett flertal texter. Grunden till att jag valt att använda mig utav texter skrivna av såväl barn som vuxna är att jag vill få ett så brett material som möjligt för min analys. Min förhoppning inför analysen är att barnens skrivande kanske skiljer sig något ifrån hur vuxna skriver och jag hoppas även på att det finns vissa skillnader i skriftspråket barnen emellan respektive de vuxna emellan. Ju mer texterna skiljer sig åt, desto bättre vore detta nämligen för min analys, då olika drag i texterna på så sätt belyses. Vilket ursprung mina informanter har och deras tidigare studievänor tas inte hänsyn till i min analys, då jag för det första inte anser detta vara faktorer som är relevanta i denna slags undersökning och för det andra då sådana faktorer är mycket svåra att ta hänsyn till i en undersökning av detta slag.

Mitt empiriska material, det vill säga antalet texter och bedömningsmetoder som undersöks är inte särskilt stort, dock undersöks materialet desto djupare, vilket gör denna uppsats övervägande kvalitativ. De resultat jag kommit fram till kopplas till det material som under uppsatsens gång har undersökts, vilket i sin tur gör att läsaren själv kan titta tillbaka på det ställe där mitt resonemang uppstod och avgöra om den tolkning som jag har gjort är någorlunda trovärdig och logisk.

I enlighet med vetenskapsrådets forskningsetiska riktlinjer lägger jag stor vikt vid informanternas anonymitet och därför nämns heller inga namn i detta arbete. En individ ska inte på något sätt kunna känna sig utsatt genom att delta i mitt arbete, och därav refereras bara tillbaka på informanterna med begrepp såsom *barnet*, *skribenten*, *inläraren* m.fl. Denna avidentifiering är också något som informanterna informerats om vid insamlingen av materialet, vilket i detta fall är texter skrivna av informanterna. Informanternas härkomst och hemstad uppges som tidigare nämnt inte heller, alltför att bidra till dessas anonymitet och försvåra identifieringen av dessa.

2. Bakgrund

2.1 Performansanalys

Abrahamsson & Bergmans performansanalys är en bedömningsmetod som från början utvecklades för bedömningen av inlärares interimspråk, dvs. det språk som en inlärare vid en viss tidpunkt använder sig utav på väg mot ett mer korrekt och målspråksenligt språkbruk. Den första versionen av denna metod fokuserade bara på de strukturer i interimspråket som var fel i förhållande till målspråksnormen, men detta kritiserades av många. Kritikerna menade på att en analys av inlärares såväl felaktiga som rätta strukturer skulle ge en mer heltäckande bild över dennes språkliga kompetens. Likaså menade man på att en sådan analys av språket skulle stämma bättre överens med den språksyn som interimspråksteorin representerar (Bergman & Abrahamsson 2004:607). Inom interimspråksteorin ser man nämligen på inlärare som aktiva deltagare i sin språkutveckling. De ställer upp hypoteser om målspråkets struktur, som de med tiden omprövar och förändrar. Ofta resulterar detta i att många inlärare bildar ett tillfälligt regelsystem för målspråket, men att detta efterhand förändras då inlärares, genom omprövning av sina hypoteser, allt mer närmar sig ett målspråksenligt regelsystem. För att kunna ta reda på inom vilken fas av språkutvecklingen som inlärares i fråga rör sig, måste man enligt denna teori ta hänsyn till såväl en inlärares korrekta som felaktiga strukturer. Tanken här är nämligen att man genom att se på vad som är korrekt och inkorrekt och se en inlärares hela språkliga produktion som en helhet, kan göra sig en bild utav dennes regelsystem (Bergman & Abrahamsson 2004:607).

Forskarna bestämde sig för att ta fasta på denna kritik, vilket resulterade i att performansanalysen fick omarbetas. Från att bara ha fokuserat på fel, började man nu även att ta hänsyn till de korrekta strukturer som en inlärare använder sig utav. Den första bedömningsmall som därefter utarbetades syftade till att bedöma den skriftliga produktionen. Nu fokuserade man till största delen på att lyfta fram inlärares förmågor i språket, dvs. vad denne kan och inte vad han eller hon inte kan. Bristerna i språket relateras inom performansanalysen alltid till såväl den språkliga som den innehållsmässiga komplexiteten (Bergman & Abrahamsson 2004:607). Syftet med denna bedömningsmetod är att man ska få syn på var inlärares i fråga befinner sig i sin språkutveckling för att sedan kunna lägga upp undervisningen med grund i denna analys. Angående faser i språkutvecklingen, har Pirkko Bergman i samarbete med Lena Sjöqvist utarbetat tre olika faser, i detta fall kallade nivåer, vilka även finns presenterade i en publikation av Skolverket (Skolverket 1998). Bergman & Abrahamsson använder sig i sin version av performansanalys också av dessa nivåer, vilka benämns följande:

- 1) Nybörjarnivå
- 2) Mellannivå
- 3) Avancerad nivå

(Bergman & Abrahamsson 2004:608)

Meningen med dessa benämningar är att alla lärare ska kunna ha ett gemensamt språk och kunna förmedla mellan varandra på vilken nivå en viss inlärare befinner sig. Vad varje nivå innebär och vad man måste eller bör behärska för att räknas till en viss nivå finns naturligtvis beskrivet. Nedan följer en kort beskrivning av dessa nivåer.

1) Nybörjarnivå

Inom denna nivå är språket enkelt och ofta kontextbundet. Ordförrådet är inte så stort och räcker inte till för att uttrycka mer komplicerade fenomen och komplexa tankegångar. Detta gör i sin tur att många inlärare ses som mindre intelligenta av modersmålstalare, helt eftersom dessa inlärare inte har förmågan att uttrycka sina komplexa tankegångar på målspråket. Typiskt inom denna nivå är många upprepningar, överanvändning av basord samt egna nybildningar (Bergman & Abrahamsson 2004:608).

Ser man till ordklasser, är vanliga konkreta substantiv och enkla, vanliga verb de dominerande. Partikelverb förekommer visserligen, men inte i alltför stor utsträckning och de partikelverb som faktiskt används är oftast enklare sådana. Adjektiv används inte heller särskilt mycket. Gällande övriga ordklasser, används bara de mest frekventa orden. Grammatiken är ofta mycket förenklad och man håller på att tillägna sig målspråkets grundläggande struktur. Nominalfraserna består till största delen av enkla ord, väldigt sällan förekommer utbyggda nominalfraser. Genus, bestämdhet och pluralform av de vanligaste substantiven behärskas inom denna nivå, men de lite mindre vanliga substantivens böjning behärskas ännu inte. De få adjektiv som används börjar inom denna nivå att kongruensböjas (Bergman & Abrahamsson 2004:608).

Tempus börjar inom denna nivå att användas och de vanligaste verben böjs korrekt i presens och preteritum. Alla tempusformer används visserligen till viss del inom denna nivå, men då inte alltid korrekt.

Meningsbyggnaden är här enkel och består mestadels av huvudsatser med grundordföljden SVO, dvs. subjekt, verb, objekt. Ibland spetsställs adverbial, men efterföljs då ofta av den i detta fall felaktiga ordföljden SVO. Textbinding sker mestadels med de vanligaste konnektorerna såsom *och, men, att, när, om, som* och *sen* (Bergman & Abrahamsson 2004:609).

2) Mellannivå

På denna nivå börjar man lära sig att uttrycka mer komplexa och abstrakta tankegångar, såväl muntligt som skriftligt, vilket medför att den kognitiva mognaden lättare blir synlig. Ordförråd utvecklas från ett basordförråd till ett mer avancerat ordförråd och inlärarna ger sig ofta på att uttrycka komplicerade resonemang, vilka kan vara svåra att förstå. Här påverkar komplexiteten den språkliga korrektheten till relativt stor grad. Ett enkelt innehåll kan uttryckas med ett relativt korrekt språk, medan ett mer komplext innehåll ofta följs av ett lite mer inkorrekt språk (Bergman & Abrahamsson 2004:610).

Substantiv och verb är fortfarande de ordklasser som dominerar, men även mindre vanliga verb och substantiv börjar nu användas. Partikelverb används nu också till större grad. Adjektiv förekommer fortfarande inte så ofta, men ändå snäppet oftare än på nybörjarnivån. Prepositionerna används här med större säkerhet och mer korrekt.

Nominalfraserna byggs nu ofta ut med såväl framförställda som efterställda attribut. På grund av denna komplexa uppbyggnad av nominalfrasen uppstår ofta en osäkerhet gällande genusval, pluralböjning och adjektivens kongruens. Dock böjs enklare fraser mestadels korrekt. Likaså används tempus ofta korrekt, såväl enkla som sammansatta. I komplicerade meningar används däremot inte tempus alltid korrekt.

Meningsbyggnaden börjar här bli mycket komplicerad och bisatser används även då och då. Ofta inleds meningar med en annan satsdel än subjekt, dock i de flesta fall följt av felaktig ordföljd. Man

börjar även använda sig utav alltfler konnektorer inom textbindningen (Bergman & Abrahamsson 2004:610).

3) Avancerad nivå

På denna nivå motsvarar språket mestadels inlärares kognitiva nivå och språket är i det stora hela felfritt och idiomatiskt när inlärares själv får välja ämne och innehållsmässig svårighetsgrad (Bergman & Abrahamsson 2004:610). Ordförrådet är ännu större, men det som är mest utmärkande för denna nivå är att precisionen och säkerheten i ordvalet blivit markant större. Språket är mer varierat då fördelningen mellan ord ifrån de olika ordklasserna blir större. Såväl verb, partikelverb och adjektiv används med stor säkerhet och precision, vilket gör språket mer levande.

Meningsbygganden är väldigt komplex och inlärares klarar oftast av att bilda korrekta utbyggda nominalfraser, såväl med framförstådda som efterstådda attribut. Bisatser ersätter ofta enklare adverbial och spetsställningar följs mestadels av en korrekt ordföljd. Pronominaliseringar bidrar till en smidig och varierad textbindning, men även en ökad säkerhet i användningen av konnektorer bidrar till en alltmer lättflytande text (Bergman & Abrahamsson 2004:610). Nedan följer en tabell med syfte att ge en klarare överblick över de olika färdighetsnivåerna. Tabellen grundar sig i den tabell utarbetad av Bergman och Abrahamsson som finns att finna i Hyltenstam & Lindberg 2004 s. 611.

Förklaring av förkortning i tabell:

NP – Nominalfras

VP – Verbfras

<i>Nybörjarnivå</i>	<i>Mellannivå</i>	<i>Avancerad nivå</i>
NP		
Lexikon: basord Enkla NP Genus, Bestämmdhet, Plural växer fram Få prepositioner Få pronomen, ofta överanvända Få adjektiv Adjektiven börjar kongruensböjas	Basord + utbyggnadsord Utbyggda NP Inkonsekvens i genusval Ibland fel ändelser Säkerhet och variation i användning av prepositioner Få pronomen, vanligen korrekt använda Fler adjektiv Enstaka adjektivändelser blir fel	Mer utbyggnadsord Även komplexa nominalfraser korrekt böjda Större variation och säkerhet vid prepositionsanvändning Säkerhet vid växling mellan substantiv och pronomen Fler adjektiv, vilket möjliggör en mer levande beskrivning
VP		
Lexikon: vanliga verb, basord Enstaka vanliga partikelverb Enkla tempus	Även mindre vanliga verb, utbyggnad Fler partikelverb Enkla och sammansatta tempus	Säkerhet vid verbanvändningen Ökad säkerhet vid användning av partikelverb Säkerhet i tempusanvändningen
ADVERBIAL		
Mest tid, sätt, rum	Fler adverbialtyper	Större variation
SYNTAX		
Enkel meningsbyggnad Mest SVO Osäkerhet vid spetsställning	Komplicerad meningsbyggnad Flera bisatser Spetsställda bisatser och satsförkortningar	Meningsbyggnaden mer varierad vilket ger möjlighet att uttrycka sig med skenbar enkelhet
DISKURS		
Textbindningen enkel Ex. <i>och, men sen, när</i>	Textbindningen börjar fungera	Smidig textbindning

Tabell 1: Huvuddrag i den språkliga produktionen inom de tre olika färdighetsnivåerna

Ovanstående språkliga nivåer kan urskiljas såväl genom en analys av muntlig som genom skriftlig produktion. I den muntliga produktionen kan dock uttalet ha viss påverkan på bedömningen av språkfärdigheten hos en inlärare, vilket man tror att performansanalysen kan bidra till att motverka. På samma sätt kan bra uttal ge en missvisande bild av inlärarens språkfärdighet, då ett korrekt uttal kan leda till att man bedömer en inlärare som mer kompetent i målspråket än denne egentligen är. Performansanalysen är här ett idealt redskap att använda sig utav då man med denna metod kan bedöma språket utan att påverkas av uttalet (Bergman & Abrahamsson 2004:612).

Inom performansanalysen utgår man ifrån ett par punkter vid bedömningen. Denna modell, bestående av fem punkter, är utarbetad av Abrahamsson & Bergman (2004) och sägs vara någorlunda heltäckande:

1. Kommunikativ kvalitet:

Förstår man texten?

Är texten anpassad till mottagaren och mottagarens referensramar?

2. Innehållslig kvalitet:

Är innehållet i texten kontextbundet eller kontextobundet?

På vilken kognitiv svårighetsnivå ligger texten?

Finns det en röd tråd och tydlig struktur i texten?

Presenteras personer och företeelser på ett begripligt sätt?

Är återanknytningen till personer och företeelser begriplig och smidig?

Förekommer egna associationer, slutledningar eller värderingar?

3. Språklig kvalitet:

Hur ser den språkliga komplexiteten ut?

Hur ser den språkliga korrektheten ut i förhållande till komplexiteten?

Hur väl hänger den språkliga och innehållsmässiga komplexiteten ihop?

4. Kommunikationsstrategier:

Vilka kommunikationsstrategier kan man ana i texten?

5. Underlag för utvecklingssamtal

Vilka förtjänster har texten?

Vad står närmast i tur att utvecklas?

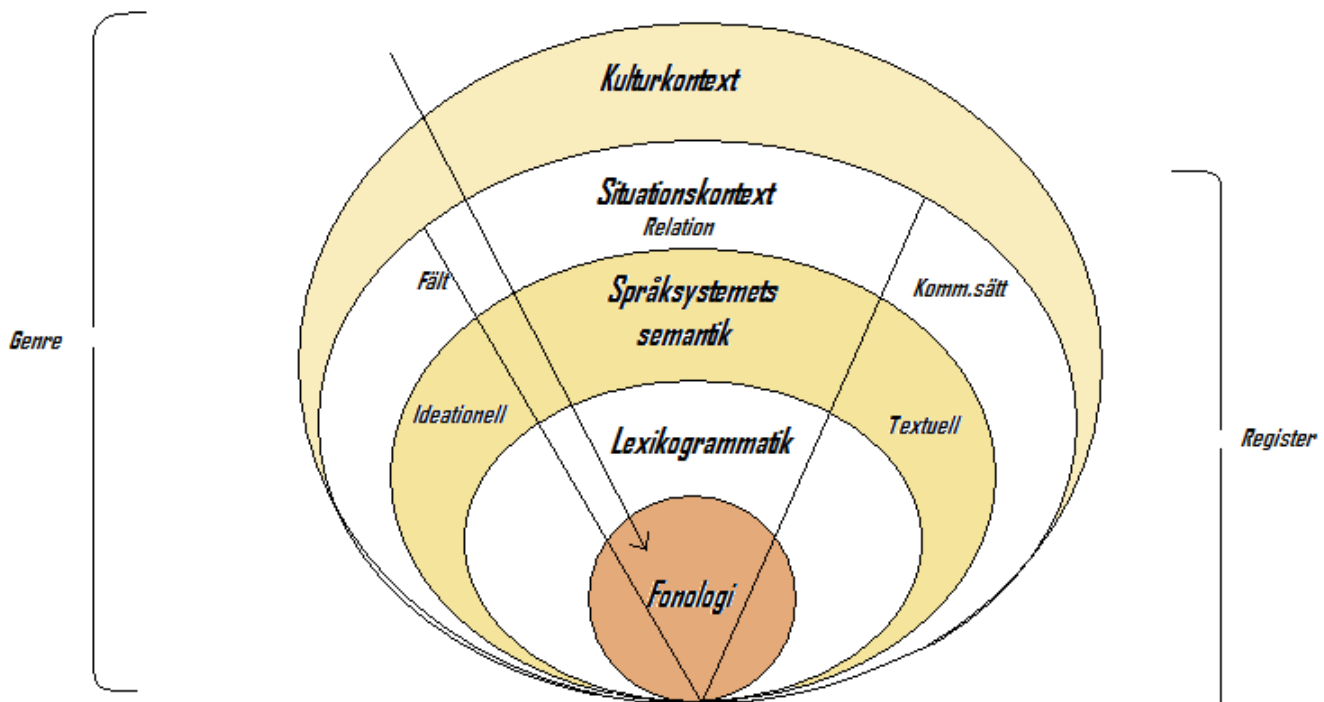
(Bergman & Abrahamsson 2004:613)

I performansanalysen försöker man, som tidigare nämnt, att se ordförråd och grammatik som en helhet. Nominalfraser, verbfraser och meningsbyggnad anser man ofta räcka för en analys av en inlärares språkliga färdigheter. Genom en analys av dessa fenomen kan man ofta även bilda sig en uppfattning om ordförrådets storlek och variation samt den grammatiska korrektheten och komplexiteten. För att underlätta denna analys brukar man använda sig utav ett schema där man delar in de olika frastyperna i olika rutor, såsom verbfraser och nominalfraser (Bergman & Abrahamsson 2004:614). Av utrymmesskäl och eftersom jag inte anser det vara relevant nog ger jag dock inget exempel på detta. En analys av en text är nämligen möjlig att genomföra även utan detta schema, såvida man har viss erfarenhet av textbedömning. De slutsatser jag drar vid min analys anser jag inte behöver styrkas av ett sådant schema, eftersom läsaren här inte själv behöver bedöma texten i fråga, utan bara behöver kunna se huruvida mina resonemang inom textbedömningen är logiska.

Genom att spara texter som läraren har gjort en performansanalys på, kan man se hur språket hos en inlärare utvecklats med tiden. Även inläraren själv kan här få delta och få konkreta bevis på hur hans eller hennes språk har utvecklats (Bergman & Abrahamsson 2004:624).

2.2 Genrebaserad analys

Den genrebaserade analysmodellen bygger på och har sin grund i den så kallade systemisk funktionella lingvistik, vilket är en språkvetenskaplig inriktning som grundades i Australien av ett flertal forskare. Grunden till denna modell lades redan för sex decennier sedan och har fram tills idag fortsatt att utvecklas (Kuyumcu 2010:119). Inom den systemisk funktionella lingvistik är man intresserad av hur språket fungerar som en mänsklig resurs för kommunikation och det var med denna bakomliggande tanke man utvecklade den genrebaserade analysmodellen. Sitt namn fick den systemisk funktionella lingvistik, hädanefter refererat till som SFL, ifrån grundtanken att språket är ett system genom vilket vi människor skapar mening i kommunikation. Inom denna inriktning fokuserar man på språkets funktion snarare än form, därav systemisk *funktionell* lingvistik. Man lägger även stor vikt vid kontexten, eller sammanhanget, och menar att språkanvändandet styrs av den sociala kontext man befinner sig inom (Kuyumcu 2010:120). I den systemisk funktionella lingvistik ser man på språket som ett system bestående av ett flertal lager. Nedanstående figur, efter Kuyumcu (2010), visualiserar och är förhoppningsvis en hjälp att få grepp om den språksyn som dominerar inom SFL.

Figur 1: Modell över den dominerande språksynen inom SFL

Det första och översta lagret är kulturkontexten. Kulturkontext innebär den inverkan vår kultur genom historien har haft på språket och med tiden har särskilda kulturella kommunikativa mönster vuxit fram. Bland annat finns det normer för hur man inleder olika samtal och presenterar innehåll beroende på syfte och sammanhang. Ofta är människorna inom en kultur inte medvetna om dessa språkliga mönster och konventioner (Kuyumcu 2010:121).

Det näst yttersta lagret är situationskontexten. Situationskontexten består av tre variabler:

- Fält, dvs. ämnesfält, verksamhetsfält som fokuseras på, den aktivitet som pågår

- Relation, dvs. den inbördes relationen mellan kommunikationsdeltagarna
- Kommunikationssätt, dvs. muntligt/talspråkligt respektive skriftligt/skriftspråkligt

Man menar inom SFL att dessa tre variabler samverkar i uppbyggandet av den språkliga produktionen och påverkar hur denna kommer att se ut (Kuyumcu 2020:121).

Lager nummer tre består av språkssystemets semantik och innefattar det sätt på vilket vi i kommunikation återger världen och dess företeelser och därmed skapar betydelse. Med detta menas till exempel vem som deltar i något, vad som pågår och hur eller var detta pågår. Man skapar såväl interpersonella (mellan deltagare) som textuella (hur en text diskursivt organiseras) betydelser.

Det fjärde lagret är det lexikogrammatiska lagret innefattar såväl ordförråd som grammatik. Här ser man på de lexikala och grammatiska resurser som talare har för att uttrycka sig.

Sist men inte minst har vi det femte lagret, det fonologiska lagret. Detta lager behandlar språkets fonologi, dvs. ljudlära. Här ser man inom talspråket på hur väl en person kan uttala speciella språkljud, medan man inom skriftspråket koncentrerar sig på stavning och dylikt (Kuyumcu (2010:122)).

En genre är, enligt de flesta SFL-forskare, något som påverkas och utformas av dessa fem språkliga lager (Kuyumcu 2010:123).

Denna analysmodell bygger dock inte enbart på den systemisk funktionella lingvistik, utan även på den så kallade genreteorin, som påstår vara en vidareutveckling av den systemisk funktionella lingvistik. Här använder man begreppet genre även i fråga om skoltexter, istället för, som tidigare, att bara applicera detta begrepp på skönlitterära texter. Man menar här att barn bör få explicit undervisning i olika genrer då man tror att denna kunskap kan hjälpa eleverna att förbättra sin läs- och skrivförmåga (Kuyumcu 2010:124). Inom genreteorin har man kommit fram till sex olika genrefamiljer som man menar existerar inom skolans värld:

- Berättande
- Återgivande
- Beskrivande
- Instruerande
- Förklarande
- Argumenterande/Diskuterande

(Kuyumcu 2010:124)

Vilken genre som används i en text i förhållande till syftet tas sedan med i bedömningen av elevers texter. I den genrebaserade bedömningsmodellen bedöms elevernas texter uppifrån och ner, dvs. ifrån det yttersta lagret och ända in till det innersta. Genom en sådan bedömning blir det lättare för lärare i fråga att såväl få syn på textens övergripande struktur, vilken ofta brukar förbises i bedömning (Kuyumcu 2010:138). Nedan följer en smutt förenklad mall för en genrebaserad bedömning baserad på SFL:

Kontext:

Syfte: Hur lämplig är den utvalda genren för skrivsyftet?

Genresteg: Finns de nödvändiga stegen med och hur väl är de utvecklade?

Fält: Hur väl förstår eleven fältet? Hur väl skapar eleven en röd tråd i texten? Hur väl argumenterar eleven?

Relation: Hur väl engagerar eleven läsaren i en berättelse?

Kommunikationssätt: *Hur skriftspråkligt är språket med hänsyn till skolår/uppgift?*

Diskurs:

Faser: *En välorganiserad text går genom en logisk sekvens av olika faser. Hur väl organiserad är sekvensen av faserna i texten?*

Ord: *Vilka ord används, vilka lexikala resurser har eleven?*

Attityd: *Vilket ordval gör eleven för att uttrycka sitt förhållningssätt?*

Konnektivbindning: *Hur använder eleven konjunktioner, subjunktioner och konjunktionella adverb i sammanbindningen av satser och meningar?*

Referensbindning: *Referensbindning görs med hjälp av bland annat pronomen, artiklar och demonstrativa pronomen, vilka syftar tillbaka på en tidigare företeelse i texten. Hur väl använder eleven referensbindning i texten? Framgår det tydligt vilka eller vad som syftas på i varje mening?*

Grammatik:

Hur använder eleven sina grammatiska kunskaper i förhållande till skolår och syfte med texten?

Grafiska drag:

Stavning: *Är de frekventa respektive mindre frekventa orden rättstavade?*

Interpunktion: *Hur väl använder eleven interpunktion?*

Presentation: *Används styckeindelning? Hur pass läslig är handstilen? Är layouten tydlig?*

(Kuyumcu 2010:126)

2.3 Andraspråksutveckling och typiska drag inom interimsspråket

Hur ett andraspråk utvecklas hos en individ beror på ett flertal olika faktorer. Såväl startålder som motivation och tidigare språkkunskaper har inverkan på språkutvecklingen. Forskarna har ännu inte riktigt kunnat enas om en precis definition över vad man behöver behärska för att sägas kunna ett språk, men tre komponenter som veckar utgör grundstenarna och så även kärnan i de olika definitionerna är *uttal*, *grammatik* och *ordförråd*. På vilket sätt och hur ingående dessa fenomen sedan undersöks beror helt på vilken definitionsmodell i fråga som används (Abrahamsson & Bergman 2005:14) Ladberg listar till exempel i sin bok sju förmågor som hon anser att man behöver ha tillägnat sig för att kunna ett språk (Ladberg 2000:30). Man ska, enligt henne, behärska språkets *uttal*, dvs. varje enskilt språkljud och språkets prosodi eller språkmelodi. Man ska kunna böja ord korrekt och använda sig utav korrekt ordföljd, dvs. man måste behärska språkets *grammatik*. Viktigt är även att kunna tala med flyt och utan ansträngning och därmed ha ett så kallat *automatiserat tal*. *Ordförrådet*, vilket som tidigare nämnt är en av grundstenarna i alla definitioner, är också en av dessa förmågor som Ladberg listar och som hon också anser bör behärskas. Talaren måste kunna förstå och använda ord och uttryck korrekt. Det kanske viktigaste av allt är *den pragmatiska eller sociala och kulturella språkbehärsningen*, vilket innebär förmågan att använda sina språkkunskaper till att kommunicera och att uttrycka sig på lämpligt sätt i olika situationer. Förutom dessa fem förmågor som främst gäller talspråket, tillkommer här att kunna *läsa* och *skriva* språket (Ladberg 2000:30).

En faktor som spelar stor roll vid utvecklingen av dessa språkförmågor är startåldern. Barn lär sig relativt fort såväl ett korrekt uttal som en korrekt grammatik och de uppnår oftast inom ett par år ett

automatiserat tal. De flesta individer som börjar lära sig ett andraspråk vid vuxen ålder uppnår så gott som aldrig ett helt brytningsfritt uttal och en korrekt grammatik (Ladberg 2000:31). Ordförråd, pragmatik och läs- och skrivförmåga är dock ofta beroende av tidigare livserfarenheter, vilket gör att vuxna kan ha lättare att tillägna sig dessa delar av ett språk. Vuxna inlärare har i synnerhet lättare för sig än barn att förstå och använda sig utav mer abstrakta eller komplexa ord och uttryck, vilket till stor del beror på att barnet inte har den livserfarenhet som krävs för att utveckla denna förståelse (Ladberg 2000:42). Barn använder sig även ofta utav ett mycket mindre ordförråd än vuxna och bildar mestadels enkla sats, vilket naturligtvis går fortare att lära sig än ett större ordförråd och en mer komplicerad satsstruktur (Wedin 2010:34). Tilläggas här måste dock att även om vuxna har lättare för att lära sig mer komplexa ord och uttryck, är det oftast ordförrådet som är den begränsande faktorn även för mycket avancerade inlärare. (Enström 2004: 171) En inlärare som behärskar svenskans mest centrala ordförråd kan ändå ha problem med det fåtal ord som denne inte förstår då dessa, förmodligen mindre frekventa ord, oftast är de som bär på mest betydelse i en text (Enström 2004: 173). Viberg nämner till exempel att man, för att kunna läsa och förstå en dagstidning, är i behov av ett ordförråd innefattande ungefär 40 000 ord (Viberg 1988:216). Ingegerd Enström menar på att det centrala ordförrådet inom svenskan kan beräknas innefatta runt 10 000 ord, men att man, även om man behärskar svenskans huvudsakliga ordförråd och förstår uppemot 95 % av orden i en text, ändå kan ha problem att förstå innehållet eftersom de mindre frekventa orden, som nyss nämnts, oftast är de som bär på mest betydelse. För yngre inlärare, till exempel barn som börjar tillägna sig ett andraspråk i skolåldern har ordförrådet också stor betydelse. De måste, förutom att lära sig språkets bas, samtidigt arbeta på att lära in de ord inom utbyggnaden som infödda elever behärskar i motsvarande årskurs, vilket innebär en dubbel ansträngning för barnen (Viberg 1993:66)

Det språk en inlärare vid en viss tidpunkt använder sig utav kallas ”interimspråk”. Typiska drag i interimspråket är bland annat övergeneraliseringar såsom *säjde* och förenklingar, det vill säga avskalning av grammatiska element såsom pronomen och prepositioner t.ex. frasen *hjälp säger då*. Ofta växlar inläraren mellan korrekta lösningar och egna varianter av språket. En möjlig anledning till detta kan vara helfrasinlärning, det vill säga då en inlärare lär sig en fras i en viss kontext och där kan använda den korrekt, men när han/hon sedan ger sig på att sätta in denna fras i ett nytt sammanhang, uppstår brister i grammatiken (Abrahamsson & Bergman 2005:21) Övergeneraliseringar och förenklingar används av talaren som medel för att underlätta kommunikation. Nämnbart här är dock att övergeneraliseringar inte uteslutande är karaktärsdrag i interimspråket, utan även L1- talare, i synnerhet barn, gör vissa generaliseringar under tilläggnandet av sitt modersmål. Faktum är att övergeneraliseringar har visat sig vara en av det enspråkiga barnets viktigaste inlärningsstrategier. (Allwood, MacDowall & Strömquist 1982:127) Allwood, MacDowall och Strömquist skriver:

”Barnet förenklar och generaliserar, när det bygger upp sina språkliga kunskaper. Språkutvecklingen består i att barnet successivt modifierar sina hypoteser i takt med att det gör nya observationer, och i att det skapar ny kunskap genom att kreativt bearbeta data, som det redan lagrat i minnet”

(Allwood, MacDowall & Strömquist 1982:7)

För att upprätthålla flytet i talet och en väl fungerande kommunikation används såväl omskrivningar såsom egna nybildningar. Ett exempel på detta skulle kunna vara *vovva*, istället för det korrekta *skälla* (Abrahamsson & Bergman 2005:23). Typiskt för interimspråket är att det hela tiden är i utveckling och att inläraren hela tiden, precis som modersmåltalarna i ovanstående citat, provar sig fram genom att testa sina självuppställda hypoteser kring målspråket (Abrahamsson & Bergman 2004:607).

En svårighet för många andraspråksinlärare är att finna det idiomatiskt mest passande ordet eller uttrycket. Substantiv är för de flesta inlärare lättare att lära sig än verb, då substantiv ofta refererar tillbaka på en konkret företeelse och är situationsberoende, medan verben har en mindre inskränkt betydelse och kan fungera i flera olika kontexter. Åtskillnaden av i synnerhet verb som betydelsemässigt ligger nära varandra utgör alltså därmed också en stor svårighet för många inlärare. Skillnaden mellan till exempel *darra*, *flimra*, *fladdra* och *vibrera* eller *assistera* och *hjälp*a förefaller förmodligen en förstaspråksinlärare som självklar, medan en andraspråksinlärare med stor sannolikhet

har svårare att göra denna åtskillnad. För en lyckad inläring av verb krävs att inläraren får möta de olika verben i ett flertal olika kontexter, alltför att upptäcka de små betydelseskilnader som föreligger mellan många verb. (Enström 2004:190).

Lena Ekberg visar, i en undersökning där hon analyserar det interimsspråk som avancerade andraspråkstalare använder, på att det finns ett flertal karaktäristiska drag för interimsspråket. Resultatet av undersökningen visar bland annat att avancerade inlärare har en tendens att göra samma slags fel som mindre avancerade inlärare. Fel som berör nominalfrasen såsom genusval, kongruens och bestämdhet är några av dessa karaktäristiska fel som andraspråksinlärare ofta gör i svenskan. Ordböjning i allmänhet och ordföljd verkade också bereda andraspråksinlärare vissa problem. I en undersökning kallad *Rosengårdsundersökningen* kom Ekberg fram till att de tvåspråkiga barn som analyserats i vissa fall hade svårigheter att finna korrekt ord i vardagsordförrådet och dessutom även uppvisade vissa svårigheter gällande abstrakta innehållsord och lexikaliserade fraser (Ekberg 2004:273).

Riktat vi blicken mot innehåll och olika genrer såsom skön- och facklitteratur eller olika talsituationer, sägs det att utvecklingen aldrig avstannar helt, inte ens i vuxen ålder. Redan i förskoleåldern utvecklar de flesta barn förmågan att forma berättelser, där händelser utspelar sig i en viss tidsföljd. Under skoltiden fortsätter barnen sedan att lära sig nya skrivmönster och lär sig bland annat att hur man bygger upp en resonerande eller argumenterade text (Viberg 1993:65). Utvecklingen fortsätter sedan allteftersom tiden går. Vi utsätts hela tiden för nya situationer och stöter under vår livstid troligtvis på ett flertal olika sorters texter, vilket vi också drar nytta och lär oss av. Alla har vi olika mycket erfarenhet av olika talsituationer och texter, och därav uppvisas en stor individuell variation i behärskningen av olika genrer. Allt beror på individens tidigare erfarenheter och dennes personliga stil (Viberg 2004:28). En inlärare som såväl saknar läs- och skrivförmåga från hemlandet, behöver inte nödvändigtvis vara okunnig gällande genrer. Med stor sannolikhet har de flesta vuxna, så även analfabeter, under sin livstid hunnit med att tillägna sig ett flertal olika genrer och stilregister genom det muntliga språket (Viberg 1993:73).

Det finns i dagsläget åtskilliga teorier om varför barn har lättare än vuxna att lära sig ett språk och om *hur* språkinläring sker i olika åldrar, och forskarna är för tillfället oförmögna att komma fram till en konkret och fast slutsats. En forskare vid namn Chomsky har myntat begreppet universell grammatik, som han menar är ett slags genetiskt betingad komponent som bidrar till att barn kan tillägna sig de grundläggande dragen i ett språk på mycket kort tid (Abrahamsson 2009:170). Huruvida vuxna har tillgång till denna grammatik är omstritt och kan bara spekuleras i. Ladberg och Nyberg menar hur som helst att barn lär sig språk på ett annat sätt än vuxna. De menar att barns inläring bygger mest på minnet, medan vuxna lär sig genom att dra slutsatser om språket. Av denna anledning har barn lättare att lära sig hela fraser och ramsor i ett språk, medan vuxna har lättare att ta till sig abstrakta ord och sammanhang mellan ord. Vuxna kan av denna anledning förmodligen dra mer nytta av en explicit språkundervisning än barn (Ladberg & Nyberg 1996:41).

Hur ett språk lärs in finns det alltså, som tidigare nämnt, i nuläget inget klart svar på. Dock finns en del teorier och undersökningar kring i vilken ordning ett språk lärs in och i vilken följd olika grammatiska strukturer i språkssystemet tillägnas. Inlärningsgången har bland annat visat sig vara mycket lik för de flesta inlärare vid inläringen av basen, dvs. det grundläggande i ett språk. Många språkliga strukturer och grammatiska regler lärs in i samma ordning oavsett motivation, studiebakgrund, ålder eller andra faktorer. Viberg menar på att detta kan bero på att vissa element är lättare att lära in än andra, är mer frekventa eller mer kommunikativt användbara (Viberg 1993:74). Pienemann har utarbetat en teori om just inlärningsgången av ett andraspråk, kallad *processbarhetsteorin*. Grundantagandet i denna teori är att en inlärare inte kan processa alla grammatiska regler och konstruktioner i ett språk från början, utan lär in ett språks olika konstruktioner vid olika tidpunkter. Inte förrän en viss konstruktion har lärts in, kan nästkommande konstruktion läras in av inläraren. Man ser på det som att det i alla språk finns en viss ordning, olika nivåer av språkstrukturer och grammatiska regler, vilka lärs in efter varandra. För att komma vidare till nivå 2 måste man till viss del behärska nivå ett och så vidare. Till exempel måste man lära sig ord i

språket innan man börjar använda grammatiska regler. De grammatiska strukturerna lärs sedan också de in i en speciell ordningsföljd. Till exempel avancerar inlärare från att kunna processa samband mellan ord i en fras, sedan mellan fraser i en sats och sist men inte minst mellan satser i en mening. I de olika nivåerna ingår olika grammatiska fenomen såsom kongruens, ordföljd och pluralböjning (Håkansson 2004:154).

Nivå	Morfologi	Syntax
5. Grammatisk information mellan satser Skillnad huvudsats/bisats		Negation före verb i bisats
4. Grammatisk information inom satser, mellan fraser	Kongruens (predikativ)	Inversion i satser med framförställt adverb (verbet alltid på andra plats)
3. Grammatisk information inom fraser, frasmorfologi	Kongruens (attributiv)	ADV + subjekt före verb
2. Ordklass lexikal morfologi	Plural, bestämdhet, presens, preteritum, etc.	Kanonisk ordföljd (oftast subjekt före verb)
1. ”ord”	Oböjda former	Enstaka konstituent

Tabell 2: Utvecklingsnivåer för svenska enligt Processbarhetsteorin (Pienemann & Håkansson 1999:398)

3. Analyser av andraspråkstexter

3.1 Analys text 1 (barn); Påhitt

Påhitt

Det var en gång en vampyr. Vampyren var hungrig. Men då kom en hund vampyren ville suga blodet från hunden. Men då insåg vampyren att hunden kisade på vampyrens kapa. Vampyren såg ilsken ut. Då gjorde vampyren et bus. När alla folk som kom förbi så håpa vampyren fram. Människarna sprang iväg och sa en vampyr är lös en vampyr är lös sa vampyren. Vamyren såg för vönad ut men vampyren sa vem brysig det är bara fäntratar.

3.1.1 Text bedömd med performansanalys

Språklig nivå

Då denna text är relativt kort är det svårt att avgöra på vilken nivå skribenten befinner sig. Lexikonet håller sig inom basen och skribenten använder sig mestadels utav vardagliga, vanliga ord. Nominalfraserna är enkla, men korrekta. Skribenten visar att han/hon behärskar preteritumformen av frekventa vardagliga verb. Likaså använder sig skribenten korrekt av inversion efter adverbialet *då*. Med grund i användandet av mestadels vardagliga ord och enkla nominalfraser skulle jag egentligen vilja placera denna skribent på nybörjarnivån, dock måste här tas med i beaktande att skribenten inte är särskilt gammal och att de flesta barn även i skrift till största delen använder sig utav vardagliga ord och enkla satsstrukturer. Grammatiken börjar växa fram och såväl genusvalet som adjektivböjningen är i denna text helt korrekt. Det faktum att eleven behärskar inversion efter *då* och *när* bör också tas

med i beaktning. Av denna anledning skulle jag vilja placera eleven någonstans mellan nybörjar- och mellannivån.

1. Kommunikativ kvalitet

Texten är i det stora hela förståelig och är även anpassad efter mottagarens, som i detta fall är lärarens, referensramar. För att förstå texten är det viktigaste att man är medveten om vad en vampyr är och om det faktum att en vampyr dricker blod. Jag har dock två saker att anmärka på. För det första framgår det inte i texten varför vampyren blev förvånad när människorna skrev att en vampyr är lös och för det andra är det lite oklart varför vampyren bestämde sig för att göra ett bus. Hämnades han på hunden genom att skrämman människorna? Svaret på detta vet förmodligen bara skribenten själv.

2. Innehållslig kvalitet

Innehållet i texten är kontextobundet, författaren har inte hjälp av sin omgivning att föra fram sitt budskap. Den kognitiva svårighetsgraden är inte särskilt hög, skribenten skriver helt efter sin fantasi och framför varken egna associationer eller slutledningar. För övrigt har texten en klar röd tråd med en huvudkaraktär, nämligen vampyren, som historien kretsar kring. Skribenten varierar sig en del och refererar till *folket* med ett flertal olika begrepp såsom *alla folk*, *människorna* och *fåntratar*.

3. Språklig kvalitet

Språket är inte särskilt komplext, utan består mestadels av basord och enkla nominalfraser. Skribenten använder sig till största delen av en korrekt grammatik, vilket dock säkerligen grundar sig i att språket inte heller är särskilt komplext. Innehållet är enkelt och likaså är språket. Anmärkningsvärt är att skribenten vid två fall skriver *vampyen* istället för det korrekta *vampyren*.

4. Kommunikationsstrategier

Skribenten refererar alltid tillbaka på vampyren med just ordet *vampyren*. Kanske beror detta på en osäkerhet gällande användningen av personliga pronomen. Han/hon tar även vissa risker och vågar sig på att använda sig utav uttryck, med vilkas skriftliga form skribenten inte än är helt bekant såsom *för vönad*.

5. Underlag för utvecklingssamtal

Skribenten känner till grunderna i hur en berättelse bör byggas upp och behärskar även, såvida innehållet i texten är enkelt, språkets grundläggande grammatik. Skribenten uppvisar dock vissa problem med att anpassa texten efter mottagarens referensramar och skulle behöva lite stöd i detta.

3.1.2 Text bedömd med genrebaserad analys

Kontext:

Syfte

Denna text är tagen ur ett nationellt prov där barnen ombads skriva en egen påhittad berättelse. Genren är av det berättande slaget, vilket också passar till skrivuppgiften.

Genresteg

För den berättande genren är tre steg typiska, en utgångssituation, ett händelseförlopp med komplikation och sist men inte minst en upplösning/poäng (Holmberg (2009:16)). Skribeten lyckas i denna berättelse få med de två första stegen, men en klar upplösning eller poäng saknas.

Fält

Denna berättelse innehåller tre deltagare eller deltagargrupper, nämligen vampyren, hunden och folket. Berättelsen innehåller en hel del aktions- och sägesprocesser, vilket också är typiskt för denna genre. Skribenten har dock vissa problem med att skapa en röd tråd i denna berättelse. Fokus ligger i den inledande delen av berättelsen på vampyren, hans hunger och den kissande hunden, men sedan övergår fokus från hunden till människorna, utan vidare förklaring till varför detta sker.

Relation

Under inledningen lyckas skribenten fånga mitt intresse, men så fort han/hon tappar den röda tråden försvinner mitt engagemang lika fort. Problemet ligger i denna berättelse i att skribenten har svårt att skapa ett problem med en efterkommande lösning. Vampyren är först och främst hungrig och sedan uppstår en komplikation genom att hunden kissar på hans kappa, men någon lösning på dessa två problem ges inte. Visserligen skrämmer vampyren människorna, det är dock svårt att förstå på vilket sätt detta skulle kunna vara en lösning.

Kommunikationssätt

Språket som används är av väldigt talspråklig karaktär. Hela berättelsen utgörs av en väldigt talspråklig skrift, men i synnerhet ordet *fåntrattar* ger språket dess talspråkiga karaktär. Här måste man dock ta hänsyn till att skribenten bara är runt 10 år gammal och har svenska som andraspråk. Han/hon kanske inte ännu hunnit tillägna sig den lite mer avancerade skriftliga svenskan och dess ordförråd.

Diskurs:

Faser

Skribenten lyckas i de inledande meningarna väl med att introducera huvudpersonerna i berättelsen. Redan i den inledande delen av berättelsen får vi veta att vampyren är hungrig och vill dricka hundens blod. Därefter följer komplikationen, dvs. hunden som kissar på vampyrens kappa. Genom frasen *vampyren såg ilsken ut* blir vi varse om att vampyren inte uppskattade att bli kissad på. Efter att dessa två problem och vampyrens reaktion på det senare återgetts, fallerar dock berättelsen. Nya händelser introduceras, men någon lösning eller poäng kommer aldrig.

Ord

Ordförrådet som i denna berättelse används är väldigt grundläggande. De ord som används är ord som är mycket vardagliga och som skribenten säkerligen använder sig av i sin vardagliga interaktion.

Attityd

Eleven uttrycker inte på något ställe i texten sitt eget förhållningssätt, vilket gör att texten blir lite grå och inte så underhållande att läsa.

Konnektivbindning

Skribenten binder ihop texten kronologiskt genom att använda sig utav *men då* och *då*. Han/hon tar på ett ställe i texten hjälp av en lite mer avancerad struktur för att föra handlingen vidare, nämligen genom att göra om en bisats inledd med ordet *när* till en inledande adverbialsbisats; *när alla folk som kom förbi*. Konjunktionerna *och* och *att* används också vardera en gång i sammanbindningen av satser.

Referensbindning

I denna berättelse sker ingen explicit referensbindning. Skribenten refererar hela tiden tillbaka på vampyren med ordet *vampyren* och på hunden genom att skriva *hunden*. Önskvärt vore kanske att då och då byta ut något av dessa ord mot ett personligt pronomen såsom *han*.

Grammatik:

Eleven verkar behärska det svenska språkets grammatik tämligen bra. Berättelsen innehåller inte många fel och vad eleven vill säga framgår tydligt. Verben böjs alla korrekt och skribenten gör inga fel i genusval. På ett ställe i texten ser man dock talspråkets inverkan på skriften, nämligen vid den böja verbformen *håpa* (hoppade).

Grafiska drag:

Stavning

Eleven stavar de flesta ord korrekt, men uppvisar stora problem med dubbeltecknande av konsonanter, vilket han/hon gör fel på åtskilliga gånger. Förutom problemet med dubbeltecknande av konsonanter, stavar eleven hoppade och förvånad fel. Elevens stavning på dessa ord motsvarar hur dessa uttalas och låter på en sydsvensk dialekt.

Interpunktion

Skribenten är duktig på att använda sig utav interpunktion. Varje ny mening börjas med stor bokstav, vilket visar att skribenten fått grepp om denna regel. Visst stöd kanske dock behövs, då han/hon missar att sätta ut punkt på två ställen där detta vore nödvändigt.

Presentation

Berättelsen saknas styckeindelning, förmodligen beror detta på skribentens ringa ålder. Handstilen är läslig, men lite ojämn. Vissa bokstäver och ord är storleksmässigt betydligt mindre eller större än omgivande ord och bokstäver. Vid vissa ord är det svårt att veta om skribenten medvetet särskrivit dessa eller om avståndet bara har råkat bli lite för stort.

3.2 Analys text 2 (barn); Påhittad berättelse

(rubriken)

En dag ville Anna roppa sin kompis hon heter Maja. Men hon fick inte för att hon går ut alltid. Eftersom Anna fick inte gå ut så kom Maja. När Maja kom så gick Annas mamma ut. Anna och Maja kom på hittiga saker. Anna och Maja la ett losas bajs på Annas pappa i sengen. När pappa kom från jobbet så såg han en bajs och skrek nej!. När pappa skrek så kom Anna och Maja. Sedan sa dom det var en losas bajs!. Sen gick pappa och sovde. När pappa sovde så sa Maja ska vi spilla vatten på honom ja sa Anna. Sedan spillde dom jättemycke vatten och sen vaknade pappa och skrek nej! Maja och Anna tyckte att det var kul.

3.2.1 Text bedömd med performansanalys

Språklig nivå

Utifrån performansanalysens kriterier befinner sig denna elev på mellannivån i språkfärdighet. Nominalfraserna är ofta enkla, men vissa innehåller även bestämningsord såsom i frasen *sin kompis*, där *sin* fungerar som framförställt objekt till *kompis*. Verbfraserna förekommer såväl i presensform som i preteritum och skribenten använder sig även på två ställen i texten av sammansatta tempus, nämligen fraserna *ville roppa* och *ska spilla*. Meningsbyggnaden börjar utvecklas och vissa bisatser har börjat spetsställas. Dessa åtföljs även i de flesta fall av inversion, vilket också är korrekt i sådana fall där subjekt och predikat föregås av ett adverbial. Lexikonet består visserligen mestadels av basord, men detta tror jag har att hänföra till skribentens ålder och därför inte är relevant i analysen av den språkliga nivån.

1. Kommunikativ kvalitet

Texten har ett bra flyt och är mycket lättförståelig. Man kan med enkelhet följa historien och det som sker, utan att behöva särskilt mycket förkunskaper. De flesta läsare skulle med säkerhet automatiskt förstå att historien handlar om två flickor som retas med den ena flickans pappa, även om ordet *retas* inte nämns explicit.

2. Innehållslig kvalitet

Texten är kontextobunden då skribenten inte har något stöd av omgivningen i uppbyggandet av historien. Den kognitiva nivån är inte särskilt hög, hela historien utgörs av ett händelseförlopp som återges kort och koncist. En stor fördel med denna berättelse är att man tydligt kan urskilja en röd tråd och att återanknytelsen till karaktärerna är mycket smidig. Skribeten refererar tillbaka på Maja som *hon*, på de båda flickorna som *dom* och på pappan i objektsformen *honom*. Endast på ett ställe blir oklart vem som refereras till med det personliga pronomenet *hon*, nämligen i textens andra mening *Men hon fick inte...* Dock framgår detta tydligt när man läser efterföljande mening och därav har inte detta smärre ”fel” i användningen av pronomen någon större inverkan på förståelsen av texten. Texten innehåller inga egna värderingar och slutledningar, vilket inte är så oväntat då det är en berättelse.

3. Språklig kvalitet

Språket som används är mycket enkelt. Skribenten använder sig nästan helt uteslutande av mycket vanliga, frekventa basord. När han/hon ger sig på mindre frekventa ord eller uttryck blir korrektheten lidande såsom vid *kom på hittiga saker*. Likaså är ordvalet vid *spilla vatten* betänksamt, bättre vore *hälla vatten* då *spilla* snarare innebär att oavsiktligt hälla ut vatten. Tilläggs måste dock att skribenten har en tämligen god grammatik och även i de flesta fall, utom vid *sovde*, behärskar preteritumformen av de allra vanligaste verben. Som tidigare nämnt är språket enkelt, och så är även innehållet.

4. Kommunikationsstrategier

Skribenten till denna text är lite av en risktagare och räds inte att prova sig på ord eller uttryck som han eller hon inte ännu behärskar till fullo, till exempel frasen *kom på hittiga saker*. Här lyckas skribenten förmedla innehållet, även om ordvalet inte är helt korrekt. Likaså försöker han/hon sig på en mer invecklad struktur och skriver *på Annas pappa i sengen*, vilket förmodligen var menat som *på Annas pappas säng* eller *i Annas pappas säng*.

5. Underlag för utvecklingssamtal

Skribenten är väl bekant med hur en historia byggs upp och är mycket duktig på att återknyta till personer i texten genom användandet av personliga pronomen. Närmast i tur att utveckla skulle jag vilja säga är de olika tempusformerna av verben, då skribenten genom att redan använda sig utav ett antal olika tempusformer också visar tecken på att han/hon börjat tillägna sig dessa. Det skulle även vara att rekommendera att arbeta lite mer med ordförrådet, då skribenten uppvisar svårigheter i användandet av mindre frekventa ord och uttryck.

3.2.2 Text bedömd med genrebaserad analys

Kontext:

Syfte

Denna text är tagen ur ett nationellt prov där barnen ombads skriva en egen påhittad berättelse. Genren är av det berättande slaget, vilket också passar till skrivuppgiften.

Genresteg

Endast ett av de typiska genrestegen för en berättande text är i denna berättelse representerat, nämligen det steg som kallas *utgångssituation*. I detta steg får vi reda på att Maja går över eller åker till Anna för att leka. Därefter följer visserligen ett händelseförlopp, dock snarare av det återgivande slaget då en komplikation, vilket är nödvändigt i en berättande text, saknas (Holmberg (2009:17)). Eftersom en komplikation saknas, kan det inte heller finnas någon upplösning eller poäng som avslut. Berättelsen saknar för övrigt även en passande, inledande rubrik. Skribenten har valt att bara skriva *rubriken*.

Fält

Denna berättelse kretsar kring tre deltagare, nämligen Maja, Anna och pappa. Likadant som i text 1 (se s.15) utgörs majoriteten av verben i denna text av aktions- och sägesprocesser, vilket även är mycket lämpligt i den berättande genren. Fältet som behandlas är mycket vardagligt och skribenten visar en stor förståelse för detta tema. En röd tråd finns också att urskilja och man kan utan problem följa med i handlingen.

Relation

Skribenten lyckas i denna berättelse bibehålla mitt intresse genom så gott som hela läsningen. Först vid den avslutande meningen uppstår en viss besvikelse, då jag hade förväntat mig någon form av poäng, berättelsen slutar bara tvärt. Problemet ligger förmodligen i att skribenten ännu inte behärskar den berättande genren och att berättelsen därför snarare verkar vara av återgivande karaktär och därmed saknar poäng. Lite mer utvecklade genresteg hade också varit att föredra, t.ex. kunde huvudkaraktärernas tankar och känslor återgetts mer ingående.

Kommunikationssätt

Språket som används ligger mycket nära talspråket och inga särskilt skriftspråkliga ord eller uttryck finns att finna. Här måste dock tas hänsyn till att skribentens ringa ålder och att han/hon kanske inte levat så många år i Sverige ännu.

Diskurs:

Faser

Skribenten presenterar de olika faserna i en mycket lämplig ordningsföljd. Först introduceras huvudpersonerna (Anna, Maja och pappan) och scenen (Hemma hos Anna). Därefter följer ett händelseförlopp där huvudpersonernas aktioner och reaktioner återges. Berättelsen avslutas med en sammanfattande kommentar; *Maja och Anna tyckte att det var kul*.

Ord

Ordförrådet i denna berättelse är tämligen grundläggande och innehåller typiska ord som är vanliga i interaktion mellan barn, såsom *påhitt* och *låtsasbajs*. Visserligen är detta ordförråd tillräckligt för att bygga upp en berättelse av detta slag, men lite mer variation i ordval hade varit att önska. Hänsyn måste dock även här tas till att skribenten inte har svenska som modersmål och kanske ännu inte hunnit tillägna sig det mer specifika svenska ordförrådet.

Attityd

Texten saknar uttryck för värdering av handlingar och skeenden.

Konnektivbindning

Konnektivbindningen skulle jag vilja påstå är en av elevens stora styrkor i skrivandet. Eleven uppvisar stor variation i användandet av såväl konjunktioner som subjunktioner och binder ihop satser på ett mycket smidigt sätt. De underordnande konjunktioner, även kallade subjunktioner, som används är bland annat *men*, *eftersom*, *när*, *för att* och *att*. I egenskap av samordnande konjunktioner används *men*, *sedan*, *sen* och *och*.

Referensbindning

Referensbindningen är relativt smidig, skribenten refererar bland annat tillbaka på Anna som *hon*, på pappan som *honom* och på de två flickorna som *dom*. I den inledande meningen refereras även till Maja med den utbyggda nominalfrasen *sin kompis*. Den avslutande meningen av berättelsen lyder; *Maja och Anna tyckte att det var kul*, varvid *det* förmodligen syftar tillbaka på pappans reaktion på buset.

Grammatik:

Den grammatik som används i denna berättelse är relativt korrekt. Om man ser till ordnivån, finns här inte många felaktiga formuleringar. Eleven har böjt *sovde* inkorrekt, dock visar detta språkliga så kallade "fel" på att eleven håller på att tillägna sig de svaga verbens konjugation. *Sovde* är ett exempel på övergeneralisering av denna konjugationsregel. Problem uppstår dock vid lite mer komplexa strukturer som *I Annas pappas säng*, vilket uttrycks *på Annas pappa i sengen*. Skribenten visar även osäkerhet vid genusvalet av *låtsasbajs* och använder såväl *en* som *ett* som bestämningsord för detta substantiv. Inversion, dvs. omvänd ordföljd, behärskas efter tidsadverbial såsom *när*, *sedan* och *en dag*, dock inte efter orsaksadverbial som *eftersom* och *för att*.

Grafiska drag:

Stavning

Majoriteten av orden i denna berättelse är rättstavade. Tydligt är att talspråket har stor inverkan på stavningen av vissa ord, såsom *låtsasbajs*, vilket skrivs *losas bajs*. Likaså skrivs *jättemycket* utan *T*, vilket motsvarar ordets uttal i talspråkliga sammanhang. För övrigt existerar bara ytterligare två stavfel, nämligen *hoppa* och *sengen*.

Interpunktion

Interpunktion används flitigt och inte mycket finns att anmärka på. Eleven är mycket duktig på att börja alla nya meningar med stor bokstav och att avsluta med punkt. Vid återgivande av tal uppvisar eleven dock vissa problem, och särskiljer inte på något sätt detta tal från omgivande mening. Här kanske man skulle kunna visa eleven exempel på hur tal kan och bör återges i berättelser.

Presentation

Handstilen är mycket fin och tydlig, vilket ger ett bra första intryck av texten. Ibland sträcker sig texten en liten bit utanför fältet och in i marginalen, men detta är inte något som direkt stör. Texten indelas inte i stycken, men detta anser jag inte heller nödvändigt för en så pass kort text.

3.3 Analys text 3 (vuxen); Personlig reflektion om musik

Musik

Musik är en konst som på varje person reagera annorlunda på. Musiken kan bli terapi, fritidsintressen, kärleken och allt annat när den uppnås hos man ett resultat. Idrottare lyssnar på musik när de tränar därför att musiken hjälper dem att prestera bättre men också att slappna av. Om man lyssnar på avslappnande musik, kommer det att minska muskelspänningar. Det finns många andra som använder musik för att varva ner t.ex. kirurger lysnar på musik innan varje operation... (för forts, se bilaga 3)

3.3.1 Text bedömd med performansanalys

Språklig nivå

Skribenten till denna text skulle jag vilja säga befinner sig någonstans mitt emellan den språkliga mellannivån och den avancerade nivån. Ordförrådet är stort och varierat och texten har en mycket smidig textbindning, vilket ger ett bra flyt. Nominalfraserna är ofta utbyggda med ett eller flera attribut, dock mestadels framförställda. Såväl frekventa som mindre frekventa verb och även partikelverb används och böjs mestadels korrekt. Skribenten behärskar även svenskans ordföljd och använder, i de flesta fall då detta behövs, sig korrekt av inversion, dvs. omvänd ordföljd. Fortfarande finns dock viss osäkerhet gällande grammatiska former och idiomatiska uttryck.

1. Kommunikativ kvalitet

Texten är mycket lättförståelig. Även om skribenten inte alltid finner det mest idiomatiskt passande uttryckssättet, lyckas denne i de flesta fall förmedla vad han eller hon vill ha sagt. I detta fall är texten troligtvis menad för läraren, men är så pass anpassad efter västerländska referensramar att de flesta av oss skulle förstå den utan problem.

2. Innehållslig kvalitet

Innehållet i texten är kontextobundet och ligger på en relativt hög kognitiv nivå. I denna text funderas och reflekteras över musikens inverkan på oss människor och skribenten drar i sista stycket även paralleller till sin egen erfarenhet. Även om den kognitiva svårighetsgraden är tämligen hög, lyckas skribenten hålla en röd tråd igenom hela texten, vilket bidrar till att det blir mycket lätt att följa skribentens tankegångar och resonemang. Personer och företeelser presenteras på ett mycket smidigt sätt och det uppstår aldrig tvivel om vem eller vad som åsyftas med de flertal olika pronomen som används.

3. Språklig kvalitet

Språket är mycket väl anpassat till innehållet och såväl språk som innehåll är relativt komplext. Vid vissa tillfällen då särskilt komplexa tankegångar ska framföras, uppstår brister i språkets korrekthet, men detta är också något som de flesta vana bedömare av inlärtexter skulle förvänta sig. För övrigt är språket mycket korrekt och de såkallade fel, eller mindre korrekta formuleringar, som existerar ligger oftast inte i grammatiken utan beror i de flesta fall på att skribenten har vissa svårigheter att hitta rätt idiomatiskt uttryckssätt.

4. Kommunikationsstrategier

Enligt min uppfattning verkar det som att denna skribent är något av en risktagare. Han/hon räds inte att försöka uttrycka sina mer komplexa tankegångar, vilket denna skribent även lyckas med. Även om detta risktagande innebär att korrektheten blir lidande, förstår man ändå utan problem eller större ansträngning de tankar och resonemang som framförs.

5. Underlag för utvecklingssamtal

Skribenten är mycket duktig på att bygga upp en text som är både smidig och lättläst samt följer en röd tråd. Grammatiken är även den till största delen helt korrekt, vilket också detta är en stor förtjänst. Det som skulle kunna ges visst stöd i är mer komplexa språkstrukturer, alltför att underlätta för inläraren att uttrycka sina avancerade tankegångar.

3.3.2 Text bedömd med genrebaserad analys

Kontext:

Syfte

Uppgiften som skribenten här hade tilldelats var att skriva en personlig reflektion om musik. Den genre skribenten har valt är av det beskrivande slaget, vilket även passar till skrivuppgiften. Sista stycket innehåller visserligen personliga erfarenheter, men då dessa syftar till att beskriva vad musik för skribenten i fråga är anser jag ändå att denna text kan klassificeras som av den beskrivande genren.

Genresteg

Texten inleds, vilket också är mycket passande, med en mer generell beskrivning av vad musik, enligt skribentens egen uppfattning, är. Under textens gång utvecklas denna beskrivning genom att exempel på olika användningsområden för musik ges. Avslutas gör texten med ett stycke där skribenten återger sina egna erfarenheter av musik. Skribenten lyckas alltså bra med att få med alla genresteg, dock hade dessa steg kunnat vara snäppet mer utvecklade.

Fält

Skribenten uppvisar stor förståelse för fältet och lyckas bra med att hålla en röd tråd i sitt skrivande. Musik är den företeelse som bildar den röda tråden och omnämns åtskilliga gånger under textens gång. Först ges en kort beskrivning av musik i allmänhet och sedan utvecklas denna beskrivning allt mer och texten avslutas sedan med att en personlig erfarenhet av musik återges. Skribenten har mycket riktigt valt att använda sig av mestadels presensformen av verben, vilket är typiskt för en beskrivande text.

Relation

I inledningen är skribenten mycket objektiv i sitt skrivande, men går sedan gradvis över till att bli mer subjektiv. Denna övergång från objektivitet till subjektivitet tycker jag ger texten lite extra krydda. Genom att använda sig av det personliga pronomenet vi såsom i *Musik är något som följer oss i hela livet* får skribenten läsaren att känna sig mer delaktig i det som skrivs och intresset för vad som därefter står skrivet ökar.

Kommunikationssätt

Skribenten behärskar det svenska skriftspråket till relativt hög grad. Vissa mer talspråkliga uttryck existerar visserligen, men det övergripande intryck man får vid läsning av denna text är att den är tämligen skriftspråklig. Den språkliga stilnivån passar mycket bra till uppgiften, språket är inte alltför vardagsspråklig eller högtravande.

Diskurs:

Faser

Faserna i denna text är mycket välorganiserade. Först inleds texten med en kort beskrivning av vad musik, enligt skribenten, i allmänhet är. Därefter utvecklas och förklaras denna beskrivning med åtskilliga exempel och sist men inte minst återges skribentens egna erfarenheter av musik. Texten är alltså i det stora hela mycket välorganiserad, och därmed även lätt att följa.

Ord

Skribenten har mer än tillräckliga lexikala resurser för att bygga upp en beskrivande text av detta slag och på denna stilnivå. Vardagliga ord varvas med mer ämnesrelaterade ord och uttryck såsom *muskelspänningar* och *modevisning*, vilket bidrar till ett nyansrikt och varierat språk. Vid vissa mer komplexa uttryck har skribenten vissa svårigheter, men lyckas ändå alltid förmedla vad han/hon vill ha sagt.

Attityd

Skribenten använder ett språk som får honom/henne att framstå som mycket säker på sin sak och återger information som om den vore ren fakta. Till exempel skriver skribenten *Om man lyssnar på avslappnande musik, kommer det att minska muskelspänningar*. Likaså används uttryck som *det är helt uppenbart*, vilket förstärker intrycket av att det som skrivs härnäst är sant och självklart. Som även tidigare nämnt, använder skribenten det personliga pronomenet *oss* för att skapa en personlig koppling till läsaren. I sista stycket ger skribenten uttryck för sin egen positiva uppfattning av musik med ord som *gillar* och *jätteglad*.

Konnektivbindning

Konnektivbindning är mycket varierande och därmed en av skribentens stora styrkor. *Och, när, därför att, att, men* och *för att* är alla konjunktioner som finns representerade i denna text och som även används korrekt.

Referensbindning

Liksom konnektivbindningen är referensbindningen också en av skribentens styrkor. . Det finns inga som helst oklarheter gällande vilka personer eller företeelser som refereras tillbaka till. *Idrottare* syftas helt korrekt tillbaka på med *de* i subjektform och *dem* när de omtalas i

objektsform. *Musik* och *mode* refereras tillbaka på som *de*, *kirurger* ges som exempel på *många andra* och *sången* refereras tillbaka på med *den*.

Grammatik:

Skribenten uppvisar goda kunskaper om svensk grammatik. Adjektiv- och substantivkonjugationen behärskas och även mer komplexa satsstrukturer används korrekt. Vissa problem finns dock i tempusböjningen av de olika verben såsom vid *påminnar* (påminner) och *spelat* (spelas). Likaså har skribenten vissa svårigheter gällande partikelverb och lite mer komplexa idiomatiska uttryck; *uppnås hos man ett resultat*. I det stora hela har skribenten dock en mycket bra grammatik.

Grafiska drag:

Stavning

Stavningen är väldigt god och endast två stavfel finns att finna i texten, *avslappnande* och *lyssnar*. *Lyssnar* stavas dock rätt på alla ställen utom ett, vilket tyder på att denna felstavning helt enkelt är ett slarvfel. Likadant stavas *slappna av* tidigare i texten korrekt, nämligen med två P:n, vilket väcker viss förmodan om att även detta är ett slarvfel.

Interpunktion

Interpunktion används flitigt och smidigt i denna text. Skribenten är medveten om när punkt och kommatecken bör sättas ut. Ofta förbinds huvudsats med bisats genom ett kommatecken, vilket ger texten flyt och möjliggör en mer komplex satsstruktur.

Presentation

Texten är mycket lämpligt uppdelad i tre stycken, vilka alla tre har var sitt huvudfokus. Det första stycket handlar om hur musik kan få oss att slappna av, efterföljande stycke behandlar det faktum att glad respektive sorglig musik ofta sammanbinds med olika händelser eller företeelser i våra liv och i det sista, avslutande stycket får vi ta del av skribentens egna erfarenheter av musik. Ett radavstånd på 1.5 rader används, vilket gör texten luftig och lättläst.

3.4 Analys text 2 (vuxen); Drottning Kristina

Drottning Kristina

Kristina, prinsessa av Sverige heter hon. Det var 8.december 1626 när hon föddes i omgivningen som hade sina förväntningar och önskningar om en pojke. En son som har privilegium att ärva kronan och bli på tronen. Hennes mor drottningen Maria Eleonora och far Gustav 2 Adolf var glada och lyckliga. Men, som i en dröm vaknade de och verkligheten som säger att en flicka kom i deras slottet. Det var barnmorskans fel och kungens syster Katarina som meddelade sin bror om en dotters. Som en egoist hennes mamma vägrade kontakt med sin bebis men pappa Gustav Adolf hade henne i sin famn...
(för forts, se bilaga 4)

3.4.1 Text bedömd med performansanalys

Språklig nivå

Det är svårt att placera denna skribent på en viss språklig nivå då denna text motsvarar kriterier såväl inom nybörjarnivån och mellannivån. Skribenten väljer i de flesta fall rätt genus och har även börjat tillägna sig såväl bestämdhet som plural. Adjektiven har börjat kongruensböjas, men här uppvisar skribenten stor osäkerhet och böjer ofta adjektiven inkorrekt. De flesta meningar har ordföljden SVO, även de meningar där inversion hade varit att föredra. Med hänsyn till precis nämnda förtjänster och brister skulle denna text förmodligen kategoriseras som en nybörjartext, men denna gång är fallet aningen mer komplext. Texten innehåller en hel del korrekta använda partikelverb och ordförrådet är stort och varierat. Textbindningen är också den bra och varierande. Likaså börjar meningsbyggnaden blir mer komplex och många bisatser används, även om ordföljden i dessa ofta är inkorrekt. Nominalfraserna är också ofta utbyggda. Med grund i det som ovan nämnts, skulle jag troligtvis vilja placera denna skribent någonstans mellan nybörjar- och mellannivån.

1. Kommunikativ kvalitet

Skribenten har lyckats bra med att anpassa texten efter mottagarens referensramar, allt förklaras klart och tydligt. Innehållsmässigt finns inga otydligheter och någon särskilt stor förkunskap av läsaren krävs inte för läsningen av denna text. Trots detta är texten för mig, och säkerligen för många andra, tämligen svårförståelig. Vissa meningar måste läsas om flera gånger för att förstås, medan andra för mig förefaller helt oförståeliga, oavsett hur många gånger jag läser dem.

2. Innehållslig kvalitet

Innehållet i denna text är kontextbundet och historien handlar om drottning Kristinas liv, en drottning som regerade i Sverige för flera hundra år sedan. Den kognitiva svårighetsgraden skulle jag vilja säga är medelhög eftersom det krävs en viss kognitiv mognad för att skriva en text av detta slag. Förmodligen har skribenten läst stycken i olika böcker, valt ut det som är relevant och sedan sammanfattat detta i en egen text. Att arbeta på detta sätt kräver att man har förmågan att finna det som anses relevant i en text och sedan kunna skriva ihop dessa delar till en egen text. För övrigt följer historien en klar röd tråd och personer och företeelser presenteras och återknyts till på ett smidigt sätt, ofta med personliga pronomen såsom *han*, *hon*, *henne* och *de*. Inga egna värderingar framförs, vilket inte heller är förväntat i en text av detta slag.

3. Språklig kvalitet

Språket som används är mycket komplext och likaså är innehållet. Innehållet beskriver visserligen till stor del drottning Kristinas liv, vilket kanske inte verkar särskilt komplext, dock måste hänsyn tas till bland annat de politiska omständigheter som i denna text beskrivs som grunder för Kristinas handlade. Sådana omständigheter är i de flesta fall inte så lätta att återge och förklara på ett strukturerat och tydligt sätt. Tyvärr inverkar denna språkliga komplexitet en hel del på korrektheten, vilket bidrar till att vissa komplexa meningar blir tämligen svårförståeliga.

4. Kommunikationsstrategier

Denna skribent är en typisk risktagare. Utan att bry sig för mycket om huruvida språket är helt korrekt, använder skribenten komplexa sats- och meningsstrukturer, alltför att kunna förmedla det mer komplexa innehållet på ett anpassat, lämpligt språk. Ibland lyckas denna strategi och förståelse uppnås, ibland inte.

5. Underlag för utvecklingssamtal

Skribenten är mycket duktig på att böja verben i de olika tempusformerna, vilket är en stor förtjänst för texten. Stöd skulle dock kunna ges i själva tempusvalet, vilket inte alltid är det mest passande. Textbindningen är ytterligare något som behärskas, vilket gör att texten får ett bra flyt, även om texten kanske inte alltid är så lättförståelig. För övrigt skulle stöd även kunna ges gällande adjektivkongruensen, vilket verkar vara ett fenomen som skribenten upplever vissa svårigheter med.

3.4.2 Text bedömd med genrebaserad analys

Kontext:

Syfte

Syftet med denna text är att förmedla kunskap om drottning Kristina och hennes liv. Den valda genren är av det berättande slaget, vilket också passar till uppgiften.

Genresteg

Historien börjar, som även lämpligt är, med en utgångssituation där huvudpersonerna och scenen för handlingen introduceras. Därefter följer ett händelseförlopp, i detta fall får vi följa de olika stadierna i drottning Kristinas liv. Eftersom denna slags text inte är en typisk berättelse finns inte heller någon särskild komplikation som ska lösas och inte heller någon upplösning, såvida man inte kan se drottningens liv och hennes problem som komplikationer som sedan löses genom hennes död. Avslutas gör nämligen denna historia med hennes död, vilket är mycket passande i en text av detta slag.

Fält

Skribenten verkar ha stor förståelse för fältet i denna text. I fokus står drottning Kristina, personerna i hennes omgivning och hennes liv i allmänhet. Särskilt fokus läggs även på det faktum att hon föddes som flicka, inte som pojke. Genom hela texten är drottningen i fokus och händelserna i hennes liv presenterade i kronologisk ordning, vilket skapar en mycket tydligt röd tråd som är lätt att följa.

Relation

Genom att redan i inledningen presentera en komplikation, lyckas skribenten på ett tidigt stadium fånga mitt intresse för att sedan hålla kvar detta under resten av läsningen. Eftersom den röda tråden är så tydlig och lätt att följa, tappar jag inte intresset en enda gång. Skribenten har lyckats bra med att välja ut de delar av drottningens liv som är relevanta för historien, vilket bidrar till att hålla kvar läsarens intresse. Objektivitet genomsyrar hela arbetet och inga personliga värderingar uttrycks, vilket är mycket lämpligt i denna slags text.

Kommunikationssätt

Språket som används är väldigt professionellt och skriftspråkslikt. Talspråksformer och mer talspråkliga ord saknas nästan helt i denna text. Ordförrådet som används består såväl av frekventa, vardagliga ord som mindre frekventa ord, vilket gör språket varierat och nyansrikt. Visserligen är skribenten till denna text vuxen, och därav kanske man förväntar sig en relativt god behärskning av skriftspråket och dess former, men vi måste i detta fall även ha i åtanke att denne inte har svenska som sitt modersmål.

Diskurs:

Faser

Uppdelningen av faser i denna text är mycket bra gjord. Historien börjar med en inledande del där huvudpersonerna och huvudproblemet beskrivs, dvs. drottning Kristina och det faktum att hon var en flicka. Därefter följer en beskrivning av drottningens liv, goda och dåliga stunder ordnade i kronologisk följd. Historien avslutas med att drottningen dör och den avslutande meningen är det slagord som senare skrevs vid hennes grav.

Ord

Ordförrådet är, som tidigare nämnt, mycket varierat och nyansrikt. Orden som används är mycket passande för det ämnesfält som här behandlas. Ämnesrelaterade ord såsom *abdikera* och *konvertera* ger texten dess mer fackliga karaktär och hjälper till att bygga upp ämnesfältet.

Attityd

Denna text saknar uttryck för skribentens attityd, vilket också förväntas av en text av detta slag.

Konnektivbindning

De allra vanligaste och mest frekventa konjunktioner och subjunktioner dominerar i denna text. *Som, men, och, att* och *när* används flitigt i samordnandet av satser och satsdelar. Särskilt beundransvärt är behärsningen av *som* när denna subjunktion ger uttryck för liknelse, såsom där skribenten skriver *Men, som i en dröm vaknade de...* och *Som en galning i ett rum...*

Referensbindning

I inledningen presenteras drottning Kristina och refereras hädanefter tillbaka på som hon. Strax därefter introduceras även drottningens mor och far mycket korrekt med det possessiva pronomenet *hennes*. Efter denna introduktion refereras direkt tillbaka på föräldrarna genom användningen av pronomenet *de*. Genom hela texten används en del olika former för att referera tillbaka på drottningens föräldrar. Ofta återges det faktum att dessa personer är hennes föräldrar såsom i hennes mor Maria Eleonora eller hennes far Gustaf Adolf, vilket underlättar för läsaren att hålla koll på vilka dessa personer är. För övrigt används de personliga pronomina *han* och *hon* för att referera tillbaka på huvudkaraktärerna. På ett ställe refereras även tillbaka på en händelse med den bestämda formen *detta; alla måste veta om detta*.

Grammatik

Skribenten uppvisar stora problem med det svenska språkets grammatik. Förmodligen ligger en del av problemet i att skribenten försöker sig på att använda sig utav mycket komplexa strukturer, strukturer som skribenten ännu inte behärskar. Visserligen börjar grammatiken att utvecklas, obestämd form av substantiv behärskas nämligen till en viss grad, men den bestämda formen verkar ännu bereda skribenten stora problem. Verben böjs mestadels korrekt i presens och i preteritum, dock uppvisar skribenten vissa svårigheter vid valet av tempus. Då de grammatiska inkorrektheterna ofta gör att man inte förstår vad som står skrivet, skulle det kanske vara önskvärt om skribenten hade valt lite enklare strukturer.

Grafiska drag:

Stavning

De flesta såväl frekventa som mindre frekventa ord stavas rätt och det finns bara ett fåtal stavfel. Skribenten verkar ha vissa svårigheter med dubbelteckning av konsonanter som i *upteckte, kläda, aktuel* och *sexuel lägning*. Likaså har han/hon svårt att skilja på *E* och *Ä*, vilket inte är särskilt

ovanligt bland andraspråksinlärare av svenska. Bokstäverna O och Ö verkar också bereda vissa problem och förväxlas ibland såsom i *uppföstrades* och *opnades*.

Interpunktion

Skribenten behärskar regeln om stor bokstav efter punkt och är duktig på att veta när punkt ska sättas ut, vilket även kan förväntas av en vuxen inlärare på denna nivå. Efter att ha angivit årtal sätter skribenten så gott som alltid ut punkt såsom *1650*. Möjligtvis kan detta bero på att angivelser av årtal alltid efterföljs av punkt i skribentens modersmål. På två ställen i texten används två punkter efter varandra *till sin dotter..*. Vad som menas med detta är jag inte riktigt säker på. Kommatering används för övrigt korrekt i de fall det används, dock använder skribenten punkt på vissa ställen där kommatecken hade varit mer passande.

Presentation

Layouten är mycket bra och på första sidan finns en bild på drottning Kristina, vilket gör texten mer intressant då man kan föreställa sig den person som det skrivs om. Radavstånd på 1.5 rader används också, vilket underlättar läsning då texten blir mer ”luftig”. Det enda jag har att anmärka på här är att styckeindelning saknas. I en kronologiskt uppbyggd text som denna hade det underlättat för läsaren att skilja på de olika perioder och händelser som återges.

4. Resultat

4.1 Jämförande analys av de två bedömningsmetoderna

Såväl performansanalysen som den genrebaserade analysen har sina för- och nackdelar. Den största skillnaden mellan de båda analysmetoderna är förmodligen det skarpa fokus som man inom genreanalysen har på genrer. Som Kuyumcu nämner (2010:121) finns det inom alla kulturer vissa normer för hur man till exempel inleder samtal eller presenterar ett innehåll beroende på syfte och sammanhang. Dessa normer bildar i sin tur de olika genrer som existerar inom en kultur och som bör behärskas av en individ som lever och verkar i denna kultur. Inom performansanalysen går man bara svagt in på genrer i den punkt där frågan om huruvida texten motsvarar mottagarens referensramar besvaras. En referensram är våra tidigare erfarenheter och förväntningar på en text, dvs. en referensram skulle kunna jämföras med våra erfarenheter och förväntningar på texter skrivna i olika genrer. I performansanalysen går man dock inte vidare in på olika steg som är nödvändiga i en text av en viss genre, vilket man däremot gör i den genrebaserade analysen (Kuyumcu 2010:126). Detta skulle jag vilja säga är en av nackdelarna med performansanalysen, denna analysmetod är inget bra redskap för att synliggöra uppbyggnaden av texter inom olika genrer och hur väl skribenten behärskar dessa genresteg. Visserligen tas frågan huruvida texten har en tydlig struktur upp i performansanalysen, men inga explicita steg nämns här. En fördel med performansanalysen om man ser till texten som helhet är dock att inte bara läsarens referensramar gällande genrer tas upp, utan även dennes mer allmänna referensramar angående texten i fråga. Här ställer man sig nämligen frågan om texten är förståelig och anpassad efter mottagarens referensramar (Bergman & Abrahamsson 2004:613), vilket i detta fall kan innebära såväl referensramar gällande genre som kunskaper som denne besitter. Genom denna fråga synliggörs huruvida skribenten har vetskap om läsarens förkunskaper och vad som explicit måste anges i texten för att göra den förståelig för läsaren, som i de fyra fall jag har undersökt är läraren. Genom att kunna förmedla till skribenten vad som för läsaren kan förekomma oklart, kan man säkerligen bidra till att denna skribent blir mer medveten om andra personers referensramar genom att denne lär sig tänka sig in i läsarens roll och därmed se texten ur ett annat perspektiv.

Hur väl skribenten skapar en röd tråd i sin text är en punkt som båda analysmetoderna har gemensam. Inom den genrebaserade analysen ges dock ytterligare ett redskap för att avgöra varför det kanske är svårt för skribenten att skapa en röd tråd, nämligen frågan om hur väl skribenten förstår ämnesfältet som behandlas (Kuyumcu 2010:126). Den empiri som undersökts i detta arbete visar visserligen inte i

något fall på att inläraren inte förstår fältet, men jag skulle kunna tänka mig att ett mer vetenskapligt eller kognitivt krävande ämnesfält som inte fullt förstås av denne skulle kunna bidra till att skribenten får svårigheter att skapa en röd tråd. Med hjälp av denna punkt inom den genrebaserade analysen skulle läraren kunna göras uppmärksam på huruvida inläraren har de förkunskaper eller referensramar som krävs för att förstå eller utföra en uppgift korrekt.

Ordförrådet och ordkunskap är även detta en likhet mellan de båda analysmetoderna. Inom båda dessa ser man på huruvida skribenten uteslutande använder sig av basord, det vill säga mycket frekventa vardagliga ord eller om denne även använder mindre frekventa, kanske till och med ämnesrelaterade, ord. Vissa skillnader finns dock. Performansanalysen utgör ett bra verktyg för en detaljerad analys av ordförrådet, då den tabell som inom denna analysmetod finns representerad, behandlar de olika ordklasserna och behärskningen av dessa var för sig (se tabell 1 s.8). Till exempel delas verben upp i *vanliga verb*, *mindre vanliga verb* och sist men inte minst *säkerhet vid användningen av verb*. Substantiven delas upp i *basord*, *basord + utbyggnadsord* och *mer utbyggnadsord*. Denna tabell, eller detta schema, kan säkerligen användas som en grund vid analysen av ordförrådet. Som exempel kan vi se att en av inlärarna uppvisar vissa problem vid valet av korrekt verb, nämligen där han/hon använder sig av verbet *spilla* istället för det mer passande *hälla*, vilket motsvarar det Enström (2004:190) nämner om åtskillnad av verb som ligger betydelsemässigt nära varandra och därför bereder många inlärare stora problem vid användningen. Genom att använda sig av performansanalysens tabell som grund skulle vi kunna fastställa att denna inlärare ännu inte är helt säker vid användningen av verb, men till stor del behärskar de vanligaste verben. Den genrebaserade analysmodellens punkt *Vilka ord används, vilka lexikala resurser har eleven?* behandlar visserligen även den ordförrådet, men ger ingen vägledning till hur man ska utföra denna bedömning och vad man ska rikta uppmärksamheten emot. En fördel som den genrebaserade analysen har gentemot performansanalysen är dock att man här även ser på hur skriftspråkligt språket är i förhållande till ålder och uppgift. Detta tas inte hänsyn till inom performansanalysen, däremot tar man i denna bedömningsmetod upp viktiga faktorer såsom språkets komplexitet och dess inverkan på korrektheten (Bergman & Abrahamsson 2004:613). Man utgår här först och främst i innehållets komplexitet och riktar uppmärksamhet emot huruvida språkets komplexitet motsvarar innehållet, ett komplext innehåll kräver ett komplext språk. Hur kognitivt krävande uppgiften till texten är är också en punkt som tas upp i performansanalysen, men som saknas i den genrebaserade analysmetoden. Tilläggas måste dock här att den genrebaserade metoden har en stor fördel som performansanalysen saknar, nämligen punkten kallad *Attityd*. Här riktas fokus på vilka ord som används för att uttrycka ett visst förhållningssätt, vilket kan vara av stor vikt vid texter till personer av ”högre rang”, såsom politiker eller dylikt. Ett brev där man ber om hjälp med något, men där ordvalet kanske inte är det mest lämpliga, kan säkerligen uppfattas som för påträngande eller krävande. Viktigt är även avslutnings- och inledningsfras i brev och andra skrivelser som är ämnade för andra personer, ibland är det lämpligt att vara mycket saklig, ibland passar det sig bättre att vara personlig med uttryck som exempelvis *Hej kompis*. Förmodligen skiljer sig sätten att uttrycka hövlighet och graden av hövlighet som är passande mellan olika kulturer och språk, vilka gör detta extra viktigt för andraspråksinlärare. Punkten attityd kan också jämföras med det som Ladberg nämner (2000:30) om den pragmatiska eller sociala/kulturella språkbehärskningen, nämligen att kunna uttrycka sig adekvat och passande i olika situationer. För att möjliggöra en heltäckande analys av en inlärares tillfälliga ordförråd skulle jag rekommendera att den genrebaserade analysmetodens punkt *Attityd* används som komplement till den tabell som presenteras inom performansanalysen.

Konnektiv- och referensbindning tas på olika sätt upp i båda analysmetoderna. Den genrebaserade analysens punkt *Referensbindning* kan jämföras med performansanalysens fjärde och femte punkt under *Innehållslig kvalitet*, nämligen; *Presenteras personer och företeelser på ett begripligt sätt? Är återanknytningen till personer och företeelser begriplig och smidig?* (Bergman & Abrahamsson 2004:613) Den genrebaserade analysmetodens punkt *konnektivbindning* är jämförelsebar med den sista punkt som tas hänsyn till vid avgörandet av en inlärares språkliga nivå, nämligen *diskurs*. Båda dessa punkter har sitt huvudfokus på konjunktioner och subjunktioner, det vill säga textbindning.

Vill man titta vidare på satsstruktur och språklig komplexitet, är performansanalysen ett bättre redskap än den genrebaserade analysen, då man inom denna metod lägger uppmärksamhet på såväl hur

utbyggda nominalfraserna är som till vilken grad bisatser eller satsförkortningar används. Likaså är det en stor fördel med performansanalysen att man, med hjälp av den tabell som finns med som redskap i avgörandet av språklig nivå (se tabell 1 s.8), får möjligheten att se mer ingående på de grammatiska brister och förmågor som inläraren har inom grammatiken. Det är med denna metod lättare att synliggöra huruvida skribenten behärskar bland annat adjektivböjning eller tempusval och tempusböjning. Den genrebaserade analysen har endast en punkt som mer allmänt behandlar grammatiken, nämligen; *Hur använder eleven sina grammatiska kunskaper i förhållande till skolår och syfte med texten?* Ingen tabell finns här att följa och därmed är det svårt att veta vad man ska se på inom det grammatiska.

De sista punkterna i de båda bedömningsmetoderna är alla punkter som skiljer dessa metoder åt. Inom den genrebaserade analysmetoden riktar man uppmärksamhet mot stavning, interpunktion och presentation, vilket är en stor fördel med denna metod då dessa tre faktorer har mycket stor inverkan på hur en text kommer att uppfattas. Med hjälp av dessa punkter kan man få syn på huruvida skribenten behöver undervisning i styckeindelning och interpunktion eller om denne kanske behöver öva mer på stavning. Likaså tar man här hänsyn till handstil, vilket är ett stort plus. En text skriven med mycket otydlig handstil blir också svår att läsa och kan i värsta fall säkerligen bidra till att mottagaren väljer att inte läsa texten alls. Som vi ser i de empiriska analyserna av andraspråkstexter, visar inlärarna på vissa problem med dubbelteckning av konsonanter och åtskillnaden av E och Ä. Likaså saknas ibland punkt på vissa ställen där detta vore rekommendabelt och i text två (se s.18) föregås återgivande av tal i texten inte heller av någon slags inledande tecken. Skribenten till text fyra tenderar att sätta ut punkt efter angivet årtal, vilket inte följer det svenska skriftspråkets normer. Performansanalysens har dock andra positiva drag. De sista tre punkterna inom denna metod behandlar kommunikationsstrategier, textens förtjänster och vad som står närmast i tur att utveckla (Bergman & Abrahamsson 2004:613). Med hjälp av att lägga fokus på kommunikationsstrategier, kan man kanske även upptäcka om det verkar så att skribenten undviker svårare strukturer för att grammatiken ska bli mer korrekt eller om denne vågar sig på mer komplexa uttryck. En person som alltid håller sig på den säkra sidan genom att använda enklare strukturer och ord, kanske behöver ”pushas” för att våga sig på ett lite svårare språkbruk och på så sätt även bidra till sin språkliga utveckling. *Underlag för utvecklingssamtal*, vilket är överrubriken till de två sista punkterna, anser jag vara ett bra hjälpmedel som kan användas i diskussionen mellan skribenten själv eller dennes föräldrar och läraren. Genom att se på vad som står närmast i tur att utvecklas, det vill säga de språkliga drag som har börjat utvecklas hos skribenten, blir det lättare för läraren att veta vad denne ska fokusera på i kommande undervisning. Likaså kan läraren, vid yngre inlärare, visa för elevens föräldrar hur barnet har utvecklats med tiden. Äldre inlärare kan säkerligen också, genom att få insikt i hur denne språkligt har utvecklats sedan en tid tillbaka, bli mer motiverade att lära sig språket. Som Abrahamsson & Bergman nämner (2005:14), är motivation en av de faktorer som kan ha stor inverkan på hur andraspråket utvecklas och därav vore det önskvärt att sträva efter att höja inlärnas motivation.

En iakttagelse som jag gjort och som jag anser värd att kommenteras är att man, om man ser noga på performansanalysens tabell över färdighetsnivåer, kan upptäcka vissa likheter mellan de olika färdighetsnivåerna i denna och Pienemanns processbarhetsteori (se tabell 2 s.15). I båda tabellerna existerar teorin om att en inlärare i början av sin andraspråkutveckling, börjar med att använda sig av enstaka ord och mindre utvecklade såväl nominal- som verbfraser. Pluralböjning och bestämdhet finns att finna under processbarhetstabellens andra nivå, och återfinns även i performansanalysens tabell i den grundläggande nivån av den språkliga förmågan. I synnerhet uppvisar de båda tabellerna stora likheter gällande den syntaktiska utvecklingen. Ordföljden behandlas i båda tabeller, även om processbarhetsteorin har ett aningen skarpare fokus på ordföljd än performansanalysen. I båda tabellerna inleds den syntaktiska utvecklingen med att en inlärare till största delen använder sig av verbföljden SVO, för att sedan med tiden lära sig behärska såväl spetsställning av adverbial som bisatser och därmed klättra högre upp i nivåerna. I performansanalysens högre nivåer av språkbehärskning blir meningsbyggnaden alltmer komplex och nominalfraserna byggs ut med allt fler bestämningsord, vilket även motsvarar det som processbarhetsteorin står för, nämligen att en inlärare först lär sig att processa små fragment av språket (exempelvis en enkel nominalfras följt en enkel

verbfras) för att sedan lära sig att bygga ihop dessa små fragment till större enheter, det vill säga mer komplexa meningar och satsstrukturer

Sammanfattningsvis kan man som helst se att båda metoderna har sina för- och nackdelar. Performansanalysen fokuserar starkt på grammatik och grammatiska strukturer, medan den genrebaserade analysen snarare har sitt fokus på textens innehållsliga uppbyggnad. Huruvida dessa metoder lämpar sig som redskap för bedömning av andraspråkstexter kommer att diskuteras mer ingående i nästkommande kapitel, *Slutsats och Diskussion*.

5. Slutsats och diskussion

5.1 De båda bedömningsmetoderna och bedömning av andraspråkstexter

Syftet med detta arbete var att ta reda på hur väl performansanalysen respektive den genrebaserade analysmodellen lämpar sig för bedömning av andraspråkstexter.

Resultatet av den empiriska undersökningen visar på att båda bedömningsmetoderna har sina för- och nackdelar. Enligt min åsikt vore en blandning av dessa metoder att föredra såväl vid bedömning av andraspråkstexter, då båda metoderna har vissa förtjänster eller relevanta punkter som den andra saknar. Visserligen skulle detta bidra till att bedömningen blivit tämligen tidskrävande, men samtidigt hade man fått en mer heltäckande bedömning av skribentens språkliga förmåga.

I resultatet tar jag upp det faktum att en stor fördel som den genrebaserade analysmodellen har är dess fokus på genrer, dock tar man inom denna modell inte hänsyn till läsarens mer allmänna referensramar och förkunskaper, utan inriktar sig uteslutande på genrer. Då man inom performansanalysen även fokuserar på dessa allmänna referensramar tror jag att denna skulle fungera bra som komplement till de punkter inom den genrebaserade analysen som fokuserar på genre. Jag tror att inlärare i alla åldrar skulle kunna dra nytta av ett visst fokus på genrer i undervisningen, då vi, som även Viberg påpekar (1993:28) alla har olika erfarenheter av just genrer. De flesta inlärare ifrån Europa eller andra länder med god ekonomi och ett väl fungerande samhälls- och skolsystem har säkerligen mött olika genrer såväl under undervisningen i skolan som i vardagen, men även individer som aldrig gått i skolan och som kanske är analfabeter har förmodligen också de viss kunskap om genrer, även om de kanske har tillägnat sig dessa på muntlig väg (Viberg 1993:73). Viktigt är att varje inlärare får lära sig att bygga upp och förstå texter inom ett flertal olika genrer, alltför att kunna ta del av det informationsflöde som finns i dagens Sverige och för att kunna fungera inom den sociala kontexten. Yngre inlärare måste få möta de olika genrer som finns inom skolans värld, för att senare klara av de uppgifter som de tilldelas och för att bygga upp en grund inför framtida möten med det skrivna språket inom olika genrer. Wedin nämner (2010:19) att en vuxen person i dagens Sverige såväl behöver kunna läsa och förstå rapporter som skriva e-post. Jag kan själv tänka mig att behärsknigen av olika genrer är en nödvändighet för att exempelvis kunna delta i diskussioner av olika slag och för att i dessa kunna framföra sin åsikt på ett adekvat sätt. Vid exempelvis en argumentation måste man behärska den argumenterande genren och ska man skriva ett mejl till en högre tjänsteman där man framför en önskan, bör man veta hur detta ska göras på bästa sätt. En individ som hört eller läst många sagor och därmed behärskar den berättande genren, behöver inte nödvändigtvis behärska exempelvis den argumenterande genren.

Vilket ordval som bör användas i olika slags texter, såväl för att uttrycka en viss stilnivå som attityd gentemot mottagaren är också en viktig ingrediens i skrivandet. Då vi i vardagen är i behov att ett mycket stort och varierat ordförråd, anser jag en analys av ordförrådet vara av största vikt. Ett stort ordförråd är nödvändigt för inlärare i alla åldrar. Vuxna behöver ett ordförråd som möjliggör deras deltagande i samhället, såväl genom användandet av medier som i kontakt med andra vuxna. Viberg pekar (1988:216) till exempel på att man troligtvis behöver ett ordförråd på runt 40 000 ord för att kunna läsa en dagstidning. Han menar också att barns ordförråd även det måste utvecklas, bland annat för att barnen ska kunna följa undervisningen i skolan. Viktigt är här att undersöka vilket lexikon

inlärarna har tillägnat sig för att kunna ge stöd om så behövs. För en analys av ordvalet anser jag, som tidigare nämnt, performansanalysen lämpa sig bäst då den är mer detaljerad än den genrebaserade analysen. Tillägga vill jag dock här att man även vid bedömningen av ordförrådet bör ta med den genrebaserade analysens punkt *Attityd*. Angående den empiri som i detta arbete har undersökts, var det tämligen svårt att dra en säker slutsats kring ordförrådet vid analysen av de texter som var skrivna av vuxna inlärare. Dessa tilläts under arbetets gång använda sig utav lexikon och därav är det svårt att veta vilka ord dessa inlärare faktiskt behärskar. Visserligen kan man dra slutsatsen att dessa inlärare säkerligen innehar ett stort och varierat ordförråd på sitt modersmål, men hur stort deras svenska ordförråd är, är svårt att avgöra. Själv får jag en känsla av att skribenten till texten om drottning Kristina har använt sig flitigt av lexikon, då ordförrådet är stort medan grammatiken är tämligen bristfällig.

Angående bedömning av grammatiken ser jag performansanalysen som mest lämplig. Tabellen som här finns presenterad ger ett bra underlag för bedömningen och är lätt att följa. Den är mycket detaljerad och innehåller alltifrån adjektivkongruens till tempus av olika verb. Likadant som vid ordförrådet var de datorskrivna texternas grammatik svår att dra någon säker slutsats om. Då hjälpprogrammet i Word ofta rättar såväl stavning som grammatik, har inlärarna säkerligen haft viss hjälp av detta och därmed är det svårt att avgöra vad inlärarna egentligen kan. Märkvärdigt här är dock att vissa stavfel finns att finna i texten, och frågan är då om inlärarna verkligen har använt sig utav stavnings- och grammatikhjälpen. Som Abrahamsson & Bergman nämner (2005:21) är det också svårt att, i synnerhet vid texterna skrivna av barn, veta vilka drag som är typiska andraspråksdrag till skillnad ifrån drag i barnspråket, då även yngre modersmålstalare gör förenklingar och övergeneraliseringar. Hur som helst håller jag det för relevant att analysera inlärares grammatik, alltför att veta vad som kan utgöra svårigheter för olika inlärare och för att veta vad man bör lägga fokus på i undervisningen. Ladberg & Nyberg nämner (1996:41) att i synnerhet vuxna inlärare kan ha nytta av en explicit grammatikundervisning, och därav anser jag det vara av extra stor vikt att analysera vuxna inlärares grammatiska kunskaper.

Den innehållsliga komplexiteten påverkar, som tidigare nämnt, den språkliga korrektheten. Ett mer komplext innehåll kräver också ett mer komplext språkbruk, det vill säga ett större och mer varierat ordförråd samt en mer komplex satsstruktur. Som Wedin betonar (2010:34) är det lättare att lära sig ett litet ordförråd och en enkel satsstruktur än ett större ordförråd och komplexa satsstrukturer, vilket i sin tur bidrar till att texter med ett komplext innehåll skrivna på ett komplext språk ofta innehåller fler grammatiska fel än en text med ett lite lättare innehåll, skriven på ett enklare språk. I text fyra (se bilaga 4) ser vi ett exempel på en komplex text med många brister i grammatiken. Inläraren har här förmodligen velat använda sig av ett språk som ligger lite över dennes nivå och därav uppstår en del brister i grammatiken. Den genrebaserade analysen tar inte hänsyn till innehållets och språkets komplexitet, vilket jag anser är en stor nackdel med denna analysmodell. En bedömning där man inte tar hänsyn till denna komplexitet, förmodar jag kan bli mycket missvisande. Hade till exempel skribenten till text fyra valt att använda sig av ett enklare språk och en mindre komplex satsstruktur, hade antalet grammatiska fel med stor sannolikhet minskat drastiskt och man kanske hade misslets att tro att denna skribent har en större behärskning av det svenska språket än vad som verkligen är fallet. Missbedömer man en inlärares språkliga förmåga, får denne därmed heller inte rätt stöd i undervisningen och språkutvecklingen blir lidande. Till detta kan även performansanalysens punkt nummer fyra kopplas, nämligen *Kommunikationsstrategier*. En skribent kan, som Abrahamsson & Bergman även påpekar (2005:21) använda sig utav kommunikationsstrategier som förenklingar och övergeneraliseringar för att underlätta kommunikationen. Vissa väljer att hålla sig till för dem kända ord eller satsstrukturer, medan andra är mer vågade och försöker sig på ord eller strukturer som de ännu inte är riktigt säkra på. I alla fyra texter som analyserats i detta arbete finns exempel på sådana kommunikationsstrategier. *Sovde* och *kom på hittiga saker* är båda exempel på sådana strategier ur text två. Att alltid referera tillbaka på vampyren som *vampyren* är ett sätt för skribenten till text ett att göra sig förstådd, då han/hon troligtvis ännu inte behärskar referensbindning fullt ut. Likaså ser man att korrektheten i text tre och fyra blir lidande när komplexiteten ökar såsom i: *Musiken kan bli terapi, fritidsintressen, kärleken och allt annat när den uppnås hos man ett resultat* och *Men, som i en dröm vaknade de och verkligheten som säger att en flicka kom i deras slottet*. Att vara medveten om dessa

kommunikationsstrategier kan vara av stor vikt för en lärare, då man på så sätt kan få upp ögonen för om inläraren är en risktagare eller om han/hon verkar hålla sig till ord och strukturen som denne är säker på. Vissa inlärare kanske hellre försöker uttrycka ett komplext innehåll med ett enkelt språk, eftersom de inte vill riskera att göra för många fel. Likaså kan man kanske hjälpa vissa inlärare som har svårt att göra sig förstådda, genom att föreslå och ge exempel på hur man kan utnyttja olika kommunikationsstrategier.

Vid analysen av konnektiv- och referensbindning lämpar sig båda bedömningsmetoder lika väl. Hur som helst anser jag en punkt som tar upp dessa fenomen vara mycket relevant att ha med i bedömningen eftersom konnektiv- och referensbindningen har tämligen stor inverkan på hur förståelig en text är respektive hur bra flyt det är i texten.

Stavning, interpunktion och layout är fenomen som alla tas upp i den genrebaserade analysmodellen, men saknas i performansanalysen, vilket gör att Kuyumcus genrebaserade analys här har en stor fördel gentemot performansanalysen. Av egen erfarenhet är det lätt att gå miste om det egentliga innehållet i en text som har många stavfel, bristfällig interpunktion och en svårläst handstil. Man hänger helt enkelt upp sig på dessa brister och det budskap som skribenten genom texten vill förmedla går förlorat. En inlärare som till exempel precis börjat bekanta sig med det latinska alfabetet kan säkerligen behöva viss tid på sig för att uppnå en god handstil.

Performansanalysen femte och sista punkt *Underlag för utvecklingssamtal* skulle, enligt min mening, fungera bra som avslut på alla bedömningar av andraspråkstexter som görs, oavsett med vilken metod man valt att utföra bedömningen. Denna punkt sammanfattar föregående bedömning på ett bra sätt då den inriktar sig på texten som helhet genom frågorna *Vilka förtjänster har texten?* och *Vad står närmast i tur att utvecklas?* (Abrahamsson & Bergman 2004:613) Genom att titta tillbaka på tidigare bedömda punkter kan man besvara dessa frågor och har sedan en utgångspunkt för framtida undervisning och/eller utvecklingssamtal. Att bilda sig en uppfattning om en inlärares språkliga förmåga för att sedan med grund i denna lägga upp en adekvat undervisning är, som Bergman & Abrahamsson framför (2004:614), också grundsyftet med performansanalysen.

Slutligen vill jag tillägga att ingen av dessa metoder kan ge en heltäckande bedömning av en inlärares språkliga förmåga, då dessa inte tar hänsyn till det talade språket. Varken uttal och prosodi eller språkligt flyt kan analyseras genom användningen av dessa metoder. Då uttalet, som Abrahamsson & Bergman nämner (2005:24), ingår som en kärnpunkt inom de flesta definitioner av språkbehärskning, vore detta alltså nödvändigt att analyseras för att möjliggöra en analys av en individs hela språkliga förmåga. Om vi väljer att tillämpa Ladbergs definition (2000:30) av språkbehärskning, ingår även läsning som en delkomponent i den språkliga behärskningen. Läsformågan är också den något som inte kan analyseras med hjälp av dessa två metoder, vilket bidrar till att ingen av metoderna, som tidigare nämnt, lämpar sig för en helhetsbedömning av den språkliga förmågan hos en inlärare. Likaså är det som analyseras med hjälp av dessa metoder enbart en individs aktiva språkförmåga, det vill säga, vi kan genom dessa analyser inte utläsa hur stort en inlärares passiva ordförråd är eller hur väl denne förstår språket i tal och skrift.

5.1 Avslutande sammanfattning av resultat

Sammanfattningsvis ser vi alltså att båda metoderna har sina för- och nackdelar och lämpar sig olika väl beroende på vilket fenomen inom en text man vill, eller anser nödvändigt, att bedöma. Den genrebaserade analysen passar bra om man fokusera på textens innehållsliga uppbyggnad, medan performansanalysens tabell över färdighetsnivå är en utmärkt grund för en bedömning som snarare inriktar sig på grammatik och ordförråd. För att få en så heltäckande bedömning som möjligt skulle jag rekommendera att man använder sig av performansanalysens tabell vid bedömningen av ordförrådet och grammatiken. Vid denna bedömning bör man även ta hjälp av performansanalysens punkt fyra, *Kommunikationsstrategier* och de tre frågorna under punkt tre som tar hänsyn språkets och innehållets komplexitet i förhållande till varandra.

Genrer är dock också viktiga att ha kunskap om, och därav anser jag att man även, för en heltäckande bedömning, bör inkorporera den genrebaserade analysens punkter som behandlar genrer. Här anser jag också att man bör ta upp den punkt som behandlar uttryck för attityd. Som komplement till denna genrebaserade bedömning skulle performansanalysens fråga *Är texten anpassad till mottagaren och mottagarens referensramar* vara mycket lämplig.

Gällande konnektiv- och referensbindning anser jag att båda metoder lämpar sig lika väl, det är helt enkelt upp till bedömaren vilken metod han eller hon vill använda sig utav. Textens presentation, interpunktion och stavning är alla punkter som tas upp inom den genrebaserade analysmodellen. Dessa tre punkter har stor inverkan på hur en text uppfattas och därav finner jag det även mer än lämpligt att ta med detta i bedömningen av texter.

Sist men inte minst anser jag att den sista och avslutande punkten inom all textbedömning bör vara performansanalysens *Underlag för utvecklingssamtal*, då denna sammanfattar inlärares språkliga förmåga på ett bra sätt och fokuserar på inlärares utveckling och potential.

Litteraturförteckning

Tryckta källor

Abrahamsson, N (2009) *Andraspråksinlärning*, Lund : Studentlitteratur

Abrahamsson, P & Bergman, T (2005) *När tankarna springer före – att bedöma ett andraspråk i utveckling*, Stockholm : Stockholms universitets förlag

Bergman, P & Abrahamsson, T *Bedömning av språkfärdigheten hos andraspråkselever*. I: Hyltenstam, K & Lindberg, I (2004) *Svenska som andraspråk - i forskning, undervisning och samhälle*, Lund : Studentlitteratur.

Ekberg, L *Grammatik och lexikon i svenska som andraspråk på nästan infödd nivå*. I: Hyltenstam, K & Lindberg, I (2004) *Svenska som andraspråk - i forskning, undervisning och samhälle*, Lund : Studentlitteratur.

Enström, I *Ordförråd och ordinlärning – med särskilt fokus på avancerade inlärare*. I: Hyltenstam, K & Lindberg, I (2004) *Svenska som andraspråk - i forskning, undervisning och samhälle*, Lund : Studentlitteratur.

Hammarberg, B *Teoretiska ramar för andraspråksforskning*. I: Hyltenstam, K & Lindberg, I (2004) *Svenska som andraspråk - i forskning, undervisning och samhälle*, Lund : Studentlitteratur.

Holmberg, P *Text, språk och lärande – Introduktion till genrepedagogik*. I: Olofsson, M (2010) *Symposium 2009 – Genrer och funktionellt språk i teori och praktik*, Stockholm : Stockholms universitets förlag

Håkansson, G *Utveckling och variation i svenska som andraspråk enligt processbarhetsteorin*. I: Hyltenstam, K & Lindberg, I (2004) *Svenska som andraspråk - i forskning, undervisning och samhälle*, Lund : Studentlitteratur.

Håkansson, G *Variation och rigiditet i ordföljdmönster*. I: Axelsson, M & Viberg, Å (1992) *Första forskarsymposiet om Nordens språk som andraspråk*, Centrum för tvåspråkighetsforskning : Stockholm, Uppsala universitet

Kuyumcu, E *Bedömning av elevtexter i ett genrepedagogiskt perspektiv*. I: Olofsson, M (2010) *Symposium 2009 – Genrer och funktionellt språk i teori och praktik*, Stockholm : Stockholms universitets förlag

Ladberg, G & Nyberg, O (1996) *Barnen och språken – Tvåspråkighet och flerspråkighet i familj och förskola*, Lund : Studentlitteratur

Ladberg, G (2000) *Tala många språk*, Stockholm : Carlsson Bokförlag

Viberg, Å *Andraspråksinlärning i olika åldrar* I: Cerú, E (1993) *Svenska som andraspråk – Mera om språket och inlärningen, Lärarbok 2*, Stockholm : Bokförlaget Natur och Kultur

Viberg, Å *Ordförråd och ordinlärning. Några utgångspunkter för en studie av hur ordförrådet lärs in*. I: Hyltenstam, K & Lindberg, I (1988) *Första symposiet om svenska som andraspråk*. Volym I: *Föredrag om språk, språkinlärning och interaktion*, Stockholms universitet

Wedin, Å (2010) *Vägar till svenskt skriftspråk för vuxna andraspråksinlärare*, Lund : Studentlitteratur

Elektroniska källor

Allwood, J, MacDowall, M & Strömqvist, S (1982) *Barn, språkutveckling och flerspråkighet - En kritisk översikt*, Göteborg : Institutionen för lingvistik, Göteborgs universitet;
<http://www.ling.gu.se/~jens/publications/bfiles/B09.pdf>

Pienemann, M & Håkansson, G (1999) *A unified approach towards the development of Swedish as L2 – a processability account I: Studies in second language acquisition*, Lund : Camebrigde university press;
<https://lup.lub.lu.se/lup/download?func=downloadFile&recordOid=134708&fileOid=624510>

Skolverket *Att undervisa elever med svenska som andraspråk* (1998);
http://www.skolverket.se/2.3894/publicerat/2.5006?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww4.skolverket.se%3A8080%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D484

Forskningsrådets etiska principer;
<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Bilaga 1, text 1 (barn)

Katf / Katy

Påhitt

Det var en gång en vampyr.
Vampyren var hängig. Men då
kom en hund vampyren
ville suga blodet från hunden.
Men då insåg vampyren att
hunden kisade på vampyrens
kapa. Vampyren såg ilsknen ut.
Då gjorde vampyren et bus.
När alla folk som kom förbi
så häpa vampyren fram. Människorna
sprang iväg och sa en vampyr
är lös en vampyr är lös så
vampyren. Vampyren såg för vönad
ut men vampyren sa vembrysig
det är bara fänbratar.

Bilaga 2, text 2 (barn)

(rubriken)

En dag ville Anna rappa sin kompis hon heter Maja. Men hon fick inte för att hon går ut alltid.

Eftersom Anna fick inte gå ut så kom Maja. När Maja kom så gick Annas mamma ut. Anna och Maja kom på hittiga saker. Anna och Maja la ett losas bajs på Annas pappa i sängen. När pappa kom från jobbet så såg han en bajs och skrek nej!.

När pappa skrek så kom Anna och Maja. Sedan så dom det var en losas bajs! Sen gick pappa och såvde. När pappa såvde så så Maja ska vi spilla vatten på honom ja så Anna. Sedan spillde dom jätte mycket vatten

Bilaga 3, text 3 (vuxen)

Musik

Musik är en konst som på varje person reagera annorlunda på. Musiken kan bli terapi, fritidsintressen, kärleken och allt annat när den uppnås hos man ett resultat. Idrottare lyssnar på musik när de tränar därför att musiken hjälper dem att prestera bättre men också att slappna av. Om man lyssnar på avslappnande musik, kommer det att minska muskelspänningar. Det finns många andra som använder musik för att varva ner t.ex. kirurger lyssnar på musik innan varje operation.

Musik är ett stimulerande som påverkar humöret, beteendet och känslorna. Det är helt uppenbart att musik påverkar mode och de hör samman kopplade. Med varje typ av musik, passar en viss sorts mode och på varje modevisning hör vi musik som följer modeller. Musik är något som följer oss i hela livet. När vi föds och fyller år, är det glad musik som spelat. När vi dör och ska begravas, spelas det sorglig musik.

Musik är också en del av mitt liv. Jag gillar att lyssna på musik när jag vaknar på morgonen och när jag är i sängen på kvällen. När jag hör en bra gammal sång som påminnar mig om någonting som hände innan i mitt liv, är jag jätteglad och jag känner mig underbar. Det finns en sång som var jättepulär när jag tog körkort och jag lyssnade på den varje gång i bilen med mina vänner. När jag hör den sången, har jag ett stort leende och kommer ihåg hur glad var jag den sommaren.

Bilaga 4, text 4 (vuxen)

Drottning Kristina

Kristina, prinsessa av Sverige heter hon. Det var 8.december 1626 när hon föddes i omgivningen som hade sina förväntningar och önskningar om en pojke. En son som har privilegium att ärva kronan och bli på tronen. Hennes mor drottningen Maria Eleonora och far Gustav 2 Adolf var glada och lyckliga. Men, som i en dröm vaknade de och verkligheten som säger att en flicka kom i deras slottet. Det var barnmorskans fel och kungens syster Katarina som meddelade sin bror om en dotters. Som en egoist hennes mamma vägrade kontakt med sin bebis men pappa Gustav Adolf hade henne i sin famn. Det var period som handlade mest om makten i Europa mellan protestanter och katolska kyrkan. Hennes far Gustaf Adolf var upptagen med förhandlingar med Tyskland och de var i krig mot Rysland och Polen. Som sexårig flicka upplevde hon sorg när hennes pappa dör i Tyskland. Där var också hennes mor Maria Eleonora och när hon återvände till Sverige i början det var hon som passade Kristina. De uppteckte att Kristinas mor var psykisk instabil och det var riksdag som bestemde 1634 att Kristina faster från Stockholm ska passa henne. Mellan två egna barn hon räknade Kristina som tredje att passa på. Karl Gustav en av kusiner som hon älskade. Hon trivdes i sällskap med pojkar. Efter begravning när Kristinas mamma mötts ensamhet och vände försent sin kärlek till sin dotter ..Som en galning i ett rum som var kläda i svarta draperier. En svår period var över när Kristina återvände hos sin faster. Studie, läxor, vätenskap, filosofi var hennes nya dagar, Intresse till musik och konst växte mer och mer. 1643 började

hon i riksrådets sin aktivitet. Hon uppföstrades som en pojke till kungens roll. Axel Oxenstierna som undervisade henne och det var han som väckte hennes intresse till teater, balet.. Trots allt, hon tyckte inte om klackar, kjolar eller smycken. Det var många som trodde att Kristina var en blandning mellan en kvinna och en man. Den konstiga tes 1600-talet. Under hennes period häxprocesser var inte så aktuel. 1650. det var små motbevisade när hennes kysta öppnades 1689. och visade att hon var kvinna. Det var inte så lätt för henne och hennes roll på den tiden i det mansdominerande samhälle på antal som dömde till död efter anknutning med magi och "Blåkulla" som använde trollkatter. Hennes liv efter abdikationen 1654 när hon lämnade tronen och hennes sista natt i Sverige blev på Halmstad slottet. Drottning Kristina vägar och hennes politiska planer, resor mellan länderna och när hon konverterade och bli katolik. 6. juni 1654. i Uppsalla hon sa att Sverige var hennes "rättsnöre" i hennes beslut att abdikera. Hon klippte sitt hår i Laholm, hämtade karlkläder och hamnade över gräns mot Danmark. Hennes känslor och hennes skrek med ord "Frihet från Sverige." Det var period med fördomar och rykte om henne som hade spridit sig. De negativa kommentarer om hennes sexuel lägnig, "var hon lesbisk" eller hennes fel med konverterande. Anonyma pamfletter som hårdnade stämningen mot henne i hela norra Europa. Det var Rom hennes fasta punkter där flyttade hon 1659. Att vara fri hon betalade med hög pris. Påven beviljade hennes ankomst i "heliga staden" men på hans vilkor. Drottning Kristina måste officiellt konvertera i katolska kyrkan. Alla måste veta om detta. Hennes bekantskap med kardinalen Decio Azzolino och han var en man som hon älskade. Fakta som säger att Kristina Alexandra dominerade i romersk teaterliv och musiklivet. I mellanrum åkte hon till Sverige med motiv att beklaga och kräva mer pengar för sitt underhåll. Den 19 april 1689 avled Kristina i sitt hem (Palazzo Riario- Italien.) Hon önskade sig en enkel begravning men hon begravdes med stor intresse och pompa. Hon vägrade att gifta sig och var utan barn. Drottning i exil som har kvar en skylt där som står på svenska och latin hennes motto ord: "Jag föddes fri, levde fri och skall dö frigjord."

